V čísle: Bratislavské hudobné slávnosti '96 v recenziách ● Cikkerovo Vzkriesenie opäť na scéne SND ● Monitor informácií z domova a zahraničia ● Pražský výber na Slovensku ● Téma univerzálne, národné, individuálne stále aktuálna ● Servis HŽ ●

Hudobný život '96

ROČÍK XXVIII. 8 Sk 6. 11. 1996 20

KEBY...

Na jeseň býva v našej hudobnej oblasti vždy akosi rušno, ako keby sme chceli dohnať čosi, na čo sme nestačili v priebehu dvoch tretín roka. Aj v tomto roku po Bratislavských hudobných slávnostiach sa s hudobnými produkciami akoby vrece pretrhlo. Ba dokonca už tesne pred BHS bolo niekoľko dôležitých koncetov, napokon sme o nich referovali aj na stránkach nášho časopisu. No hlavný nápor začal až po festivale. Rozhlas oslavoval svoju sedemdesiatku, jeho Hudobné štúdio č. 2 bolo "zaneprázdnené" komornými koncertami, v štúdiu päť bežali koncerty rôznych žánrov k rozhlasovému jubileu, súčasne prebiehal festival elektroakustickej hudby, na BHS takmer priamo nadväzoval nový festival starej hudby, konali sa koncerty únioných spolkov v Mirbachu, nehovoriac o koncertoch rôznych združení, rakúskeho veľvyslanectva, maďarského veľvyslanectva, koncertných podujatí škôl a pod. Pochopiteľne nie je možné všetko vymenovať a tobôž absolvovať. Z letmo uvedeného prehľadu dá sa oprávnene usudzovať, že Bratislava je naozaj mestom, na kvantitu a počet obyvateľov aj veľkomestom hudby. K tomu ešte pripočítajme muzikologickú konferenciu, výstavu hudobných pamiatok na Hrade a dôjdeme k záveru, že počet týchto resp. aj nemenovaných aktivít je zrejme úmerný tvorivému potenciálu našej hudobnej kultúry.

Pri celkovom pohľade však vystáva otázka, ako je možné taký počet hudobných podujatí pripraviť a realizovať, keď sa stále lamentuje nad nedostatkom finančných prostriedkov. Odpoveď na túto otázku zrejme treba hľadať v spomínanej aktivite jednotlivcov i kolektívov, ktorí si dokázali pre svoje, často nápadité a umelecky zaujímavé projekty nájsť adekvátne finančné prostriedky. Ak by sme v tejto téme pokračovali ďalej, zistili by sme, že v tomto období sa vôbec na Slovensku konalo veľké množstvo hudobných produkcií, čo len potvrdzuje aktivitu našej hudobnej obce. Pravda, treba aj povedať, že nie všetky akcie mali rovnaký prínos a význam, no hlavne bolo by zaujímavé zistiť, spoločenský a estetický dopad týchto podujatí. Keďže sa u nás už nemôžeme popýšiť takými akciami ako v Prahe, Pavarottim, Domingom, Carrerasom alebo M. Jacksonom, pretože trhová a ekonomická klíma českej a slovenskej metropoly, ako aj vzťah okolia k špičkovým hudobným produkciám je rozdielny, zostáva nám iba konštatovanie: čo keby...? Čiže čo keby raz došlo k trošku nápaditejšej a obojstranne účelnejšej a užitočnejšej kooperácii aktivít, čo keby sa tento individuálny potenciál jednotlivcov dokázal využiť aj v prospech celej kultúry, čo keby sa v médiách našiel adekvátnejší priestor pre monitorovanie a triedenie týchto podujatí podľa hodnotvorného kľúča, čo keby sme na tieto podujatia dostali študentovo odborných i všeobecných škôl, pedagógov všetkých stupňov, redaktorov, muzikológov a vytvorili jednu fantastickú spoločenskú elitu, ktorá tým, ktorí ešte trpia na chorobu z nedostatku umeleckého zážitku, ukázali, že nejde iba o peniaze (hoci v podstate ide aj o ne), ale že ide o oboje, pretože jedno bez druhého byť nemôže. Ale čo je hlavné, mali by sme dokázať, že aj tu na tomto malom slovenskom kúsku zeme je vynikajúci umelecký potenciál. A teda čo keby...

MARIÁN JURÍK

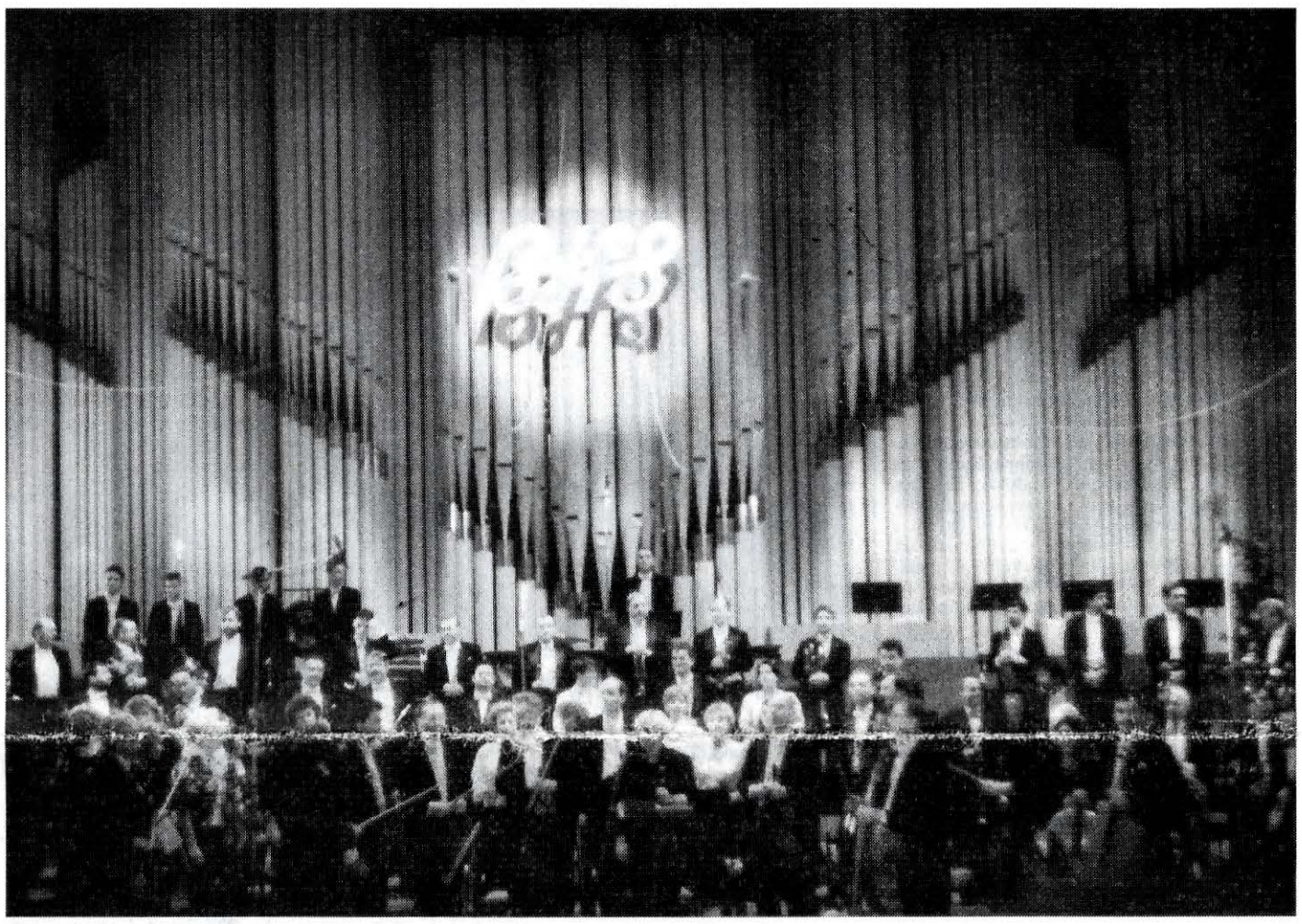

Záver festivalu patril Symfonickému orchestru slovenského rozhlasu, ktorý sa konal ako súčasť osláv 70. výročia rozhlasového vysielania na Slovensku.

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI '96

IGOR JAVORSKÝ, MARTINA KUBÍKOVÁ, ANDREA SEREČINOVÁ

32. ročník Bratislavských hudobných slávností je z hľadiska reálneho plynutia času minulosťou. Je však stále prítomnosťou pre tých ľudí, ktorí dvojtýždňovému hudobníckemu hodokvasu venovali dajaký ten čas a nechali sa opájať silou umeleckého zážitku. Je potešujúce zistenie, že bratislavský festival prežíva aj v dnešnej dobe, kedy stačí podpis úradníka k tomu, aby čokoľvek, kdekoľvek a kedykoľvek zaniklo. Preto, ak spomíname na to, či na ono, čo sme zažili medzi 27. septembrom a 11. októbrom, je vari potrebné zaželať si ďalšie úspechy a stále nové ročníky jesenných slávností nad Dunajom. Nech teda žije 33. ročník Bratislaských hudobných slávností!

Pre niekoho je BHS azda nespútaným a nezregulovaným veľtokom akcií, koncertov, stretnutí. Pre niekoho iného je to zasa šanca hľadať skryté väzby medzi jednotlivými položkami festivalového menu a tým budovať symbolické koryto, v ktorom štrnásť intenzívnych dní nachádza aspoň aký-taký spoločný princíp a spoločnú reč. Review zamerané na BHS 1996 chce byť sčasti kronikou - veď chcelo by podchytiť a zachytiť čím viac podnetov, sčasti však chce byť aj malou analytickou štúdiou dramaturgického podhubia tohto zložitého organizmu.

Prvým festivalovým večerným podujatím bolo uvedenie monumentálnej Mahlerovej symfónie č. 8 v Redute.

Jubileum S. Macudzinskej

Je to už dávno, čo klavírne duo manželov Macudzinských tvorilo aktívnu účasť v našom koncertnom živote a s veľkým porozumením sledovali náš hudobný život, a najmä rozlet svojich priamych i nepriamych žiakov. Desať rokov po smrti Rudolfa Macudzinského sa dožíva pani Silvia Macudzinská-Halmošová neuveriteľných deväťdesiatych narodenín. Hudobné nadanie si do života odniesla z rodinného prostredia, ktoré kultivovala na štúdiách v Bratislave a v Prahe. Od roku 1930 rozvíjala bohatú koncertnú činnosť ako sólistka a sprevádzačka inštrumentalistov a vokalistov, v neskorších rokoch s manželom vytvorila klavírne duo. V tejto formácii vystupovali veľmi často nielen doma, ale aj v zahraničí, kde nahrávali aj pre rozhlas (napr. Cikkerovu Slovenskú suitu vo verzii pre dva klavíre). Ako klavírne duo sa úspešne predstavili v Budapešti, Grazi, Marseille, Barcelone, Palma de Malorce, Lipsku, v Drážďanoch, Prahe a i. Viacerými nahrávkami pre zahraničné rozhlasové stanice (napr. v Stuttgarte) nahrali významné diela slovenských autorov (A. Moyzes: Jazzová sonáta a i.). Ich interpretačné umenie výstižne charakterizuje jedna z kritík: "Toto duo charakterizuje perfektný súzvuk, pričom každý z klaviristov predviedol brilantnú techniku, v ktorej dominovala čistota a precíznosť, jemné nuansy a muzikálnosť. Z tohto súladu vznikol dojem, akoby hral jeden človek..."

(Jean Gabriel-Marie, Le Provencal, Marseille, 1969).

-mj-

Pomerne často sme svedkami vzájomnej inšpirácie jednotlivých druhov umení. Aj popredného slovenského výtvarníka, Dušana Ponča, ovplyvňuje hudba. Presviedča nás o tom na výstave Sochy, reliéfy, kresby, ktorá predstavuje výber jeho tvorby za posledných pätnásť rokov. Okrem plastiky na fotografii Franz Liszt (epoxyd, 1983) sú na nej napríklad diela Klaun s hudobnými nástrojmi (epoxyd, 1992) a Klaun hudba (drevo, 1982). Túto výstavu už videli vo Francúzsku (La Courneve), v Prešove, Košiciach, Bratislave, Trenčíne a do 10. novembra bude v Oravskej galérii v Dolnom Kubíne.

Foto Pavol Erdziak

JUBILEUM PEDAGOGIČKY

Slovenská hudobná kultúra je výsledkom neúnavnej a mravenčej práce mnohých generácií a nespočetných jednotlivcov, výkonných umelcov, skladateľov, vedcov a kritikov.

Jednou z takýchto osobností, ktoré majú nemalý podiel na formovaní hudobnej kultúry, je aj Doc. Mgr. Eva Strelková. Študovala na žilinskom konzervatóriu a na Vysokej škole múzických umení v Bratislave hru na klavíri. Od roku 1970 pôsobí ako vysokoškolská učiteľka na Pedagogickej fakulte (dnes Vysokej školy pedagogickej) na Katedre hudobnej výchovy v Nitre. Po 26. rokoch pôsobenia má za sebou bohatú a mnohostrannú činnosť. Výsledkom tejto činnosti sú predovšetkým generácie študentov - klaviristov, ktorých pripravila na ich učiteľské povolanie. Eva Strelková je obľúbený a vyhľadávaný klavírny pedagóg, ktorý dokáže robiť "zázraky", vie veľmi presne odhadnúť hranice a možnosti adeptov klavírnej hry.

Jej činnosť klavírneho pedagóga dosiahla v posledných rokoch vrchol, keď viacerí študenti nadobudli za štyri roky štúdia u nej takú vysokú úroveň, že im bolo umožnené ukončiť štúdium diplomovým recitálom.

Jedným z nich je aj Tomáš Boroš, študujúci v súčasnosti na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Študenti Evy Strelkovej sa výraznou mierou podieľajú na každoročnom festivale Akademická hudobná jeseň.

Zoznam aktivít a činností Doc. Strelkovej je dlhší a rôznorodejší. Je to bohatá korepetítorská činnosť, spolupráca so speváckymi zbormi a sólistami.

Okrem týchto aktivít, počas svojho doterajšieho pôsobenia, viedla množstvo diplomových prác, prednášala problematiku detskej a mládežníckej hudobnej literatúry. V rámci vedeckej činnosti publikovala niekoľko odborných štúdií a zúčastnila sa na viacerých vedeckých konferenciách venovaných didaktike a pedagogike interpretácii hudobných diel. Klavírnej pedagogike je venovaná jej práca "Špecifiká klavírnej výuky na pedagogických fakultách", s ktorou sa Eva Strelková habilitovala v r. 1995 na docentku.

Doc. Strelková je vedúcou Katedry hudobnej výchovy na Vysokej škole pedagogickej v Nitre od r. 1990. Tohto roku si pripomíname jej okrúhle životné jubileum, ktoré je príležitosťou pre malú rekapituláciu jej bohatej pedagogickej, umeleckej a vedeckej činnosti.

VLADIMÍR FULKA

LISZTOVA SPOLOČNOSŤ PÄTNÁSŤROČNÁ

Uplynulo práve 15 rokov od úspešného fungovania bratislavskej Spoločnosti Ferencza Liszta. Počas tohto obdobia vyvíjala pozoruhodnú kultúrnu činnosť, ktorú začala kedysi s 80. zakladajúcimi členmi. Počet členstva onedlho vystúpil na 523, ale medzitým, žiaľ, poklesol opäť na 170. Väčšina priaznivcov je skôr narodená. Ľutujem, že táto spoločnosť nemá žiaden dorast, nakoľko mladšia generácia nemá až taký záujem o vážnu hudbu. Ináč môžeme povedať, že toto, vážnu hudbu milujúce zoskupenie, je skutočne jedna "elitná" spoločnosť: družba vzdelaných, inteligentných, starších ľudí, hudbymilovných osobností (nad 60 - do 95 rokov!). Spomenieme aj to, že pri zakladaní spoločnosti v Zrkadlovej sieni bratislavského Primaciálneho paláca, na ustanovujúcom zhromaždení medzi inými boli prítomní: hlavný tajomník budapeštianskej Lisztovej spoločnosti Mikuláš Forrai a muzikológ Dr. Dezider Legány, vedúci predseda šopronskej Lisztovej spoločnosti Alpár Nagy, bývalý dirigent Slovenskej filharmónie Dr. Ľudovít Rajter; hudobní skladatelia Dezider Kardoš a Dr. Ladislav Burlas; klaviristi: Tomáš Gaál, Magda Móryová-Szakmáryová, Helena Šimánková-Smidžárová a slávny manželský pár Rudolf a Sylvia Macudzinskovci, ako aj hudobný vedec Dr. Richard Rybarič, husľový virtuóz Peter Hamar (bývalý člen Komorného orchestra Warchalovcov), dirigent Speváckeho kruhu VOX HUMANA zo Sládkovičova Ferenc Pintér, bývalý vedúci referent hudobného oddelenia CSEMADOK-u Pavol Viczay, predseda Základnej organizácie tej istej inštitúcie v Petržalke Vojtecha Jurenka.

Naša Lisztova spoločnosť usporadúva v priebehu roka 5-6 podujatí a svoje prednášky a koncerty poriada v budove, kde sídli CSEMADOK. Počas 15. rokov mala viac ako 130 podujatí, na ktorých odzneli prednášky o Ferenczovi Lisztovi, ako aj o iných hudobných skladateľoch, a to najmä pri príležitosti ich okrúhleho výročia. Spomenieme aspoň niektoré: o pôvode a detskom veku Liszta, o troch hlavných obdobiach jeho života, o viac ako 15. návštevách Bratislavy a o jeho tunajších dobročinných koncertoch, ako aj o množstve jeho koncertných zájazdov do Maďarska a iných európskych štátov, o jeho klavírnych kompozíciách, symfonických básňach, Uhorských rapsódiách, o jeho priateľstve s vtedajšími maďarskými skladateľmi a inými šľachticmi. Odzneli prednášky aj k nasledovným témam: "Ľudskosť a nezištné dobročinnosti Ferenca Liszta", "Dôkazy jeho maďarskej identity", "Rola žien v živote Liszta", jeho cirkevno-hudobné diela: omše, rekviem, Legendy sv. Františka, sv. Alžbety, sv. Cecílie, žalmy, motettá atď.

Na každom stretnutí odznelo vždy nejaké Lisztovo dielo, buď v živej reprodukovanej forme, prednesením bratislavských klavírnych umelcov, alebo študentov hudobných škôl, konzervatoristov, príp. poslucháčov VŠMU. Naša bratislavská Lisztova spoločnosť je evidovaná aj v zahraničí, je v písomnom kontakte so všetkými zahraničnými Lisztovými spoločnosťami. Jej členovia v tomto pomerne krátkom období uskutočnili aj 18 študijných ciest tuzemských i zahraničných, napr. "Po stopách Ferenca Liszta" do Maďarska, Čiech, Moravy, Rakúska, Nemecka (do jeho rodného domu v Raidingu, k jeho hrobu v Bayreuthe), do Eisenstadtu, Weimaru, Eisenachu, Wartburgu atď.

Keď berieme do úvahy pravidelné série prednášok týchto uplynulých 15. rokov a úspešné uskutočňovanie 130. podujatí, kľudne môžeme konštatovať, že to nebola maličkosť, ale veľmi pekný výkon.

Škoda, že táto spoločnosť nemá svoju miestnosť, resp. samostatnú kanceláriu. Vhodné by bolo, keby nám nejaká bratislavská ustanovizeň nezištne dala k dispozícii (niekde v centre mesta) jednu malú miestnosť so zvláštnym vchodom pre vedenie tejto skromnej hudobnej spoločnosti.

LADISLAV SCHLEICHER

Informácia z rokovania Rady SHÚ zo dňa 30. októbra t. r.

1. Rada SHÚ prerokovala riešenie hnuteľného majetku SHÚ ako právneho nástupcu bývalého Zväzu slovenských skladateľov a koncertných umelcov umiestneného v Dolnej Krupej.
2. Rada SHÚ prerokovala abdikačný list predsedu SHÚ p. Petra Dvorského a poverila podpredsedu Rady Dr. M. Blahynku napísať p. Petrovi Dvorskému ďakovný list. Súčasne požiadala reprezentantov Spolku koncertných umelcov, aby pripravili podkladový materiál pre otvorený list ministrovi kultúry p. Ivanovi Hudecovi.
3. Rada SHÚ sa zaoberala prípravou Valného zhromaždenia, ktoré sa uskutoční dňa 12. decembra t. r.
4. Rada SHÚ zobrala na vedomie informáciu Pavla Bagina o zahraničných stykoch.
5. Rada SHÚ prerokovala stav príprav na 18. ročník prehliadky Nová slovenská hudba.

O festivaloch v Anglicku

Hudobné informačné stredisko v spolupráci s Britskou Radou v Bratislave zorganizovali nedávno seminár o festivalovej scéne vo Veľkej Británii. Seminár viedol pán Richard Phillips, riaditeľ hudobného festivalu Warwick&Leamington a Charlecote Park Midsummer Music Festival. Ako spoluzakladateľ York Early Music Festival, Huddersfield Contemporary Music Festival a člen British Arts Festivals Association veľmi dôverne pozná festivalovú problematiku, preto jeho skúsenosti boli pre nás mimoriadne podnetné.

Nie je žiadnou novinkou, že festivaly v súčasnosti zápasia s finančnými ťažkosťami, bez ohľadu na krajinu, v ktorej sa konajú. Podstatný rozdiel medzi Veľkou Britániou a Slovenskom je však v tom, že festivaly na "Ostrovoch" nie sú do takej miery závislé na štátnych dotáciách, pretože existujúci vládny systém podporuje rozvoj sponzorstva, ktoré je schopné pokryť rozpočet festivalov až do 40 %. Vládna politika na podporu sponzorstva umožňuje pri získaní sponzora, ktorý ešte nesponzoroval umenie, získať rovnakú sumu, akú poskytol takýto sponzor z vládneho rozpočtu.

Pravdou je však aj to, že získanie sponzorov je časovo veľmi náročné, a ako priznal pán Richard Phillips, zaberá mu viac času než umelecká príprava. Samotná spoločenská stránka festivalu je mimoriadne dôležitá pre udržanie si sponzorov do budúcnosti. Rovnako je dôležité zapojiť svojich sponzorov do festivalových výborov, čo môže, do istej miery, ovplyvniť aj samotnú dramaturgiu festivalu.

Na slovenské pomery netypický, ale v Británii veľmi úspešný je vzdelávací program pre deti, ktorý je súčasťou každého festivalu. Umelci, účinkujúci na festivaloch, sa zároveň zúčastňujú vystúpení v školách, niekedy pripravujú pre deti aj tvorivé dielne. Vzdelávací program je súčasťou projektu o omladenie a výchovu nového publika.

Na podporu vzdelávania nového publika sú zamerané aj mnohé nadácie, ktoré prostredníctvom dotácií umožnia festivalu udržať vstupné (inak pomerne vysoké) na koncerty pre študentov a žiakov na prijateľnej úrovni. Jedným z príkladov je možnosť zakúpiť si lístok pol hodinu pred koncertom za 1. libru.

Na festivale vo Warwick&Leamington si našla svoje stále miesto česká hudba. Veríme, že budúce ročníky sa stanú platformou aj pre slovenskú tvorbu, popredné slovenské telesá a sólistov.

OĽGA SMETANOVÁ

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI '96

Symfonické koncerty

Kapitola prvá: „Veľká symfónia"

Nech je akokoľvek, symfónia je síce už stará dáma, zato však bez okolkov koketuje s generáciami ľudstva smerujúceho za horizont 20. storočia. Spolu s operou tvorí dvojicu, ktorá doslova vzrušuje skladateľov na celom svete, je však zároveň veľmi obozretná vo vytváraní nových kontaktov. A tak to bolo vlastne už od čias Mozartových a Beethovenových. Mozart zamiešal karty na stole opernom, Beethoven zasa na stole symfonickom. Skladateľské pokolenia nastupujúce na pódium dejín hudby po týchto dvoch génioch hrali vždy napínavú hru o osud jedného, či druhého hudobného útvaru. Jedným z prvých "statočných", ktorí sa rozhodli vložiť na symfóniu, bol Franz Schubert. Jeho zásluhy neskôr ocenili medzi inými aj Anton Bruckner a Gustav Mahler vo svojich symfonických gigantoch. Na Slovensku tiež nebolo ticho. Alexander Moyzes vyťažil zo zdrojov európskeho symfonizmu dostatok inšpirácie a energie. Nuž a BHS 1996 rad radom ponúkli symfonické kusy všetkých štyroch hráčov o práva symfónie.

27. septembra
Gustav Mahler: 8. symfónia!

(Aj Mesiac zahalil svoju tvár...)

Budem sa teraz riadiť názormi a činmi predrealizačného tímu BHS, ktoré všemožne, ba až príliš okato zdôrazňovali prítomnosť 8. symfónie Gustava Mahlera na otváracom koncerte BHS. Na programových plagátoch BHS boli skladby a ich autori uvedení malou kurzívou, len Gustav Mahler a jeho 8. symfónia bola poctená tým, že ju zvýraznili tučným písmom, ba až najvýraznejším typom písma použitom na celom plagáte. V šedivosti podujatí uverejňovanom pravidelne v denných bulletinoch pre zmenu skladby vôbec neboli (a ani nikdy nebývali), len Gustav Mahler a jeho 8. symfónia bola poctená tým, že prenikla aj do tohto materiálu. Doplatila na to vlastne Slovenská filharmónia, ktorej v okienku vyhradenom pre akcie v Redute ostalo na deň 27. 9. len SF. Všetky ostatné orchestre boli uvedené v plnohodnotnejšej forme. Všetko to vyzerá tak, akoby 27. septembra Bratislava (a vari aj celé Slovensko..?) zažila čosi neuveriteľné, svetové, úžasné. Meteorológovia a astrológovia ohlasovali na ten istý deň zatmenie Mesiaca, čo je istotne atrakcia a výnimočný úkaz. Že by aj verný súputnik našej krásnej, no ubolenej Zeme radšej zahalil svoju tvár, aby nekonkuroval pátosu šíriacemu sa vôkol z Koncertnej siene SF? Ktovie. Zo všetkého, čo sa aj kedysi odohralo okolo uvedenia 8. symfónie Gustava Mahlera v Bratislave mám taký pocit, akoby aj v tomto prípade došlo k premene ambícií jedinca na celonárodný záujem. O túžbe šéfdirigenta Slovenskej filharmónie Ondreja Lenárda zadirigovať si na domácej pôde tento kolos, viem už pomerne dlho a viem aj to, že po dva roky sa túto túžbu nepodarilo realizovať zo známych, pochopiteľne, prevažne ekonomických dôvodov. Až 32. ročník sa konečne prejavil ako štedrý patrón a vyžmýkal z festivalového rozpočtu dajaký ten milión na počesť "Symfónie tisícov" a jej realizátorov. 27. septembra, pri zatmenom Mesiaci nastúpil teda na subtílne pódium Reduty nesubtílny interpretačný Golem. Pravdu povediac, uvedenie 8. Mahlerovej symfónie nie je v Bratislave žiadnym rekordom z hľadiska počtu účinkujúcich. Pamätám sa, že pred niekoľkými rokmi zažila Reduta aj Schoenbergove Gurrelieder a zdá sa mi, že vtedy okolo tejto produkcie, ktorá je rozhodne porovnateľná s produkciou 8. symfónie G. Mahlera, až toľko kriku nebolo. A aj Gurrelieder zneli v Redute asi prvý raz. Človeku sa veru môže až hlava zakrútiť nad zoznamom diel, ktoré Slovensko ešte nezažilo...!

Bolo mi preto troška úzko, keď som cestou na galériu zaregistroval nadšených návštevníkov tejto nevšednej udalosti, ako pokojne sedia vo foyeri pred koncertnou sieňou a na vyhradených (a isto aj zaplatených) miestach sledujú farebné monitory. Dnes sme na TV prijímače zvyknutí takmer ako na soľ, prečo by teda malo vadiť, ak idem na koncert a na obrazovke sledujem to, čo ponúka režisér, a nie to, čo chcem sledovať sám?! O kvalite akustického signálu vychádzajúceho z útrob sály smerom k týmto nadšencom by som zapochyboval dvojnásobne. Ale: išlo predsa o 8. symfóniu Gustava Mahlera! Sila propagandy je ohromujúca a vidím, že dobrý manažment zaberá aj na poli koncertného umenia. Mať tie milióny...!

Ondrej Lenárd pri predvedení Mahlerovej symfónie s časťou sólistov (Ruth-Maria Nicolay a Ida Kirilová).

Diváci sediaci pri monitoroch asi netušili, že by sa pre nich našli miesta aj v koncertnej sieni. Bolo síce určite vypredané, ale z balkóna Reduty som zazrel hojnosť voľných miest na výhodných pozíciách. Nestálo sa, žiadne davy sa nikam nehrnuli, atmosféra v Redute bola síce slávnostná, ale migrácia divákov bola štandardná pre lepší sezónny koncert. To podstatné: realizácia 8. symfónie Gustava Mahlera. Opäť budem pôsobiť ako zlý a škaredý kritik, ktorý nikomu nič nedopraje (vari len sám sebe hromadu uštipačných slov adresovaných do okolia...). Ale: ak by som Mahlera natoľko zbožňoval, rešpektoval by som v prvom rade jeho sny a predstavy, ktoré sú doložiteľné v korešpondencii a v spomienkach skladateľa a tých, ktorí ho obklopovali. Ondrej Lenárd mal na pódiu k dispozícii necelú trojstovku účinkujúcich. Ďalší ansámbl sa zapojil do diania na extatickom vrchole 8. symfónie spoza dirigenta - zo siene. Už to samo o sebe bolo kompromisom medzi túžbou pána Mahlera a túžbou pána Lenárda. Pamätám sa, že Ondrej Lenárd dirigoval v Bratislave Mozartovu predohru k Čarovnej flaute (Japan Shinsei SO), v ktorej obsadil šesť kontrabasov. Mahlerovu "Osmičku" dirigoval na sedem kontrabasov! Mozart a Mahler a iba jeden jediný kontrabas! Je samozrejmé, že by ich tam rád videl dvanásť, lež priestory sú priestory a takéto kompromisy už idú na vrub vykladaného diela. Zboristov bolo hojne, dychy tiež trúbili na poplach razantne a zvučne. Chýbal však podklad, chýbal zamat a šťavnatosť sláčikov, ktoré boli zahlušené prívalom decibelov spoza nich. Pripadalo mi to tak, akoby tréner futbalového mužstva nepostavil na hraciu plochu kompletné mužstvo a akoby mával rukou nad potrebou obrany, či zálohy. Tento tréner si mohol povedať: "Len, aby nás videli v našich nových dresoch!" a pokojne mohol vystaviť svojich zverencov riziku nepríjemného debaklu. Okrem toho, ani akustické priestory Reduty nedokázali zvládať príval zvuku a najmä v Prvom diele bola takmer úplne zdecimovaná umná polyfónna faktúra. Znela machuľa, Redutou sa šírila zvuková vlna a len z času na čas bolo možné diferencovať nástupy hlasov a ich ďalší priebeh.

Uvedenie 8. symfónie Es dur síce debaklom nebolo, ale nedá sa hovoriť ani o víťazstve. Hráči orchestra robili their best, veľmi dobre sa zapojili zbory (Slovenský filharmonický zbor - Jan Rozehnal, Spevácky zbor mesta Bratislavy - Ladislav Holásek, Bratislavský detský zbor - Elena Šarayová). Nezaostávali ani ôsmi sólisti. Každý z nich síce predstavoval z hľadiska hlasového materiálu a poetiky tónu čosi iné, v Mahlerovom rozháranom svete však aj takáto interpretačná situácia môže byť akceptovateľná. Vokalisti Oľga Romanko (Rusko), Mária Temesi (Maďarsko), naša Adriana Kohútková, Ruth-Maria Nicolay (Nemecko), opäť naša Ida Kirilová, Wolfgang Milligramm (Nemecko), Ivan Kusnjer (Česká republika) a dobre známy a spoľahlivý Peter Mikuláš vykonali kus náročnej práce, pričom najviac na mňa zapôsobila Adriana Kohútková čo by anjelským hlasom, krásnym altom Ruth-Marie Nicolay a Peter Mikuláš. Medzi rečou: veľkým organizačným prehreškom voči Mahlerovi a napokon aj voči Ondrejovi Lenárdovi bola ignorácia zverejnenia textu tejto filozoficky obsiahlej a náročnej skladby. Poslucháč, neznalý vnútorných textových súvislostí zastretých nemčinou a niekedy aj vokálnou tessiturou, sa mohol počas tých osemdesiatich minút len domnievať, o čo ide a mohol sa len vznášať nad terénom, pričom mu nebolo dopriate dotknúť sa nohami zeme.

Ondrej Lenárd vložil do 8. symfónie určite všetko, čo v sebe mal, čo v sebe dlhý čas musel dusiť, aby napokon prišlo k ventilácii. Bolo evidentné, že partitúru má dokonale prečítanú. Bol pohotový, inšpirujúci pre orchester aj pre vokálnu zložku, vyžarovala z neho muzikalita a energia vnútorného boja o jeho pravdu. Táto interpretačná pravda býva v Mahlerovom prípade vždy zaujímavým činiteľom. Nevdojak som si spomenul na rozhovor mojej kolegyne Lilky Dohnalovej, ktorý jej kedysi v zime poskytol novovymenovaný hudobný riaditeľ SF Ondrej Lenárd. Dirigent Lenárd tam hovorí: "Pojal som ho (Mahlera, pozn. I. J.) ako skladateľa pochádzajúceho z Moravy: počúvajme to jeho tercovanie, sexty, jedinečnú harmóniu, jej zvraty, zmeny... to všetko je pre mňa čiro moravské. Okrem jeho rozorvanej, ubolenej duše, ktorá je v jeho diele prítomná, priam dominantná, je nesmierne majestátny, kompaktný. A takýto Mahler je mi veľmi blízky."

O štyri dni po 8. symfónii Gustava Mahlera znela v Redute Janáčkova rapsódia Taras Buľba. Moravstvo sa u Janáčka prejavuje podľa mňa inak, ako terciou a sextou a predsa ho samotní Moravania považujú za svojho skladateľa, hovoriaceho im z duše. Preto je pre mňa zvláštny filozofický podtext výkladu symfónií G. Mahlera cez takto zvolenú prizmu. A čo potom celý Prvý diel 8. symfónie? Kde je tam ukryté moravstvo? Kde sú tercovačky a sextovačky? Napokon aj Druhý diel prináša faktúru, ktorá nechce byť nikde zaradená, pretože Mahler je nezaraditeľný - v čase ani v priestore. Tak ako Franz Kafka, rodák z Prahy nie je českým alebo germánskym alebo rýdzo židovským fenoménom, tak aj Gustav Mahler blúdi sťaby blúdiaci Holanďan od brehu ku brehu. Všade sa cíti doma a všade zároveň trpí nepochopením. Odtiaľ pramení polyštýlovosť jeho symfónií, ktorá je v "Osmičke" vari najobozretnejšie eliminovaná, hoci ani Es durový kolos rozhodne nie je žiadnou dobovou romantikou. Ak Ondrej Lenárd zaraďuje Gustava Mahlera na moravské duchovné teritórium, predovšetkým 8. symfónia sa mu musela javiť ako ťažko zdolateľný útvar. Mahler kričí hrdlami tisícov najskôr ako citeľ a komentátor oratoriálnej, kantátovej literatúry starých majstrov, v Druhom diele medituje nad Goetheho nadčasovými a "nadregionálnymi" faustovskými myšlienkami. V Bratislave zaznelo vlastne torzo "Symfónie tisícov", zaznela akási pôsobivá skica toho, čo má, alebo, čo by mohlo toto dielo poslucháčovi a aj samotným interprétom priniesť. A nechýbali len tie kontrabasy. Bol to impozantný projekt so silným kultúrnospoločenským podtónom, avšak v tejto chvíli cítim potrebu rozlíšiť význam slov impozantný a imponujúci...

30. septembra
Anton Bruckner: 7. symfónia E dur (Golem - lyrik)

V porovnaní s Mahlerovou "Osmičkou" o poltón vyššie situovaná symfónia Antona Brucknera znela v Bratislave len nedávno vďaka Aldovi Ceccatovi a hráčom Slovenskej filharmónie. Do festivalej ponuky zaradili túto nádhernú symfonickú modlitbu odborníci naslovovzatí - aspoň vychádzajúc z názvu orchestra: Bruckner Orchester Linz so šéfdirigentom Martinom Sieghartom. Na otváracom koncerte BHS sa mi páčilo, že dramaturgia kŕčovito nerešpektovala tradičnú povinnosť koncertného podujatia uviesť povedľa symfonického veľdiela aj koncertantné dielo. Významu Mahlerovej skladby patril celý časopriestor koncertu. Hostia z Rakúska uvažovali inak a pred Brucknerovou symfóniou, ktorá by bola schopná časom aj sugesciou pokryť celý koncert, uviedli Mozartov Flautový koncert D dur. Ten odznel v štandardnej pohode, bez vzruchov alebo kazov, ale bol v porovnaní so záťažou druhej polovice programu niečím, čím je typický vzťah dvojice anekdot o mravcovi a slonovi. Takže sólista večera, rakúsky flautista Christian Landsman (záskok) nemal veľa šancí predrať sa v spomienkach na koncert do popredia - hoc aj podal prijateľný výkon.

Brucknerovská fáza koncertu bola jednoznačne podnentnejšia. Široké klenby nádhernej katedrály zvanej 7. symfónia E dur znova nasýtili Redutu a motivovali vari každého návštevníka festivalového večera k tichej meditácii a k pokore voči schopnostiam ľudského ducha. Počas hutnej šesťdesiatminútovky som si uvedomoval, čím všeličím môže hudba fascinovať človeka. A je veľmi zvláštne, že Bruckner, ktorý sa právom považuje za predchodcu, za vzor Gustava Mahlera a ten istý Bruckner, ktorý podnietil Mahlerove vízie a rozviazal mu ruky v zmysle formových a tektonických nárokov symfonického diela, že tento Bruckner dumal úplne o iných veciach a iných métach ako Gustav Mahler. Bruckner prejavuje v každom tvare a vzťahu prítomných v deviatke jeho symfónií pokoru pred univerzálnou pravdou a ideou. Mahler stavia do popredia svoje vlastné ego a svoju vlastnú slabosť vyrovnávať sa s javmi nášho sveta.

Hoci je Bruckner autorom gigantov, v jeho hudbe našli súznenie intimita s extrovertnosťou symfonickej gestiky. Bruckner je síce majestátny, ale je stále lyrikom. Čas v jeho symfóniách stojí, hudba sa vyvíja len svojím primárnym dynamizmom. Mahler, operný dirigent sa ani vo svojich symfóniách nikdy nezbavil "fantómov opery" a traumy z reality, a preto sú jeho opusy skôr epicko-dramatické. Ak aj siahne k lyrickým intermezzám, je dôležité hľadať ich poslanie uprostred virvaru okolitých častí. Takže, aj k takýmto konfrontačným myšlienkam ma zaväzovalo uvedenie Brucknerovej 7. symfónie onedlho po Mahlerovej 8. symfónii.

Výkon orchestra bol výkonom, ktorý by som v našich podmienkach označil ako lepší štandard. Nebolo to nič oslňujúce (napokon, Brucknerovou hudbou možno kohosi ťažko oslňovať), ale bolo zrejmé, že hostia z Linza s Brucknerom žijú v intenzívnejšom partnerskom vzťahu, ako členovia našej filharmónie. Zaregistroval som to predovšetkým v znalosti terénu, v ktorom sa jednotliví hráči a sekcie orientovali bez akýchkoľvek problémov. Nástupy, výstavba gradačných vĺn, schopnosť využiť vnútorný dynamizmus široko koncipovaných brucknerovských plôch, disponovaní sláčikári ladiaci dokonca aj vo chvíľach náročnej chorálovej súhry s plechmi (vynikajúce boli wagnerovské tuby!) - to všetko prispelo k zrodu vyrovnaného a pozitívneho zážitku. Samozrejme, že hlavným strojcom tohto intelektom podloženého výkonu bol dirigent Martin Sieghart, hudobník, ktorý je na hony vzdialený od pozérstva alebo dirigentského narcisizmu. V Brucknerovi išlo o Brucknera, nie o Martina Siegharta. A to je vlastne Sieghartovo víťazstvo.

Takže, aj keď ktosi mohol pokrútiť hlavou nad skutočnosťou, že po dlhom brucknerovskom vákuu znela v Bratislave 7. symfónia v priebehu jedného roka dvakrát, vystúpenie telesa zvaného Bruckner Orchester Linz malo svoj význam a mňa osobne potešilo. Naozaj netreba veľké hviezdy ani veľa ľudí k vybudovaniu pekného zážitku.

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI '96

10. októbra
Franz Schubert: 6. symfónia

O tom, že aj veľká symfónia Antona Brucknera alebo Gustava Mahlera mala výživné zdroje v atmosfére skladieb Franza Schuberta, už bolo popísaného veľmi veľa slov a viet. BHS 1996 doviedli, možno že netušenú, myšlienku o exkurze po stopách veľkej symfónie do dôsledku. Tesne pred vyvrcholením festivalu totiž Symfonický orchester hlavného mesta Prahy FOK priviezol do Bratislavy okrem iného Schubertovu 6. symfóniu. Najskôr však to "okrem iného". Koncert FOK-áčov som očakával s nadšením a dal som si záležať aj na dostatočnej propagácii tejto udalosti medzi svojimi priateľmi a žiakmi. Mal som dosť dôvodov a tým najrukolapnejším dôvodom bolo festivalové vystúpenie pražského orchestra pred tromi-štyrmi rokmi, kedy pod vedením Petra Altrichtera pripravili doslova šok dokonalou interpretáciou Prokofievovej suity Rómeo a Júlia (a tých výkonov orchestra FOK bolo viac). Avšak Petr Altrichter nie je Gaetano Delogu, či skôr naopak, Gaetano Delogu zrejme nesiaha ani po pás Petrovi Altrichterovi. Hosťujúci dirigent sa najprv spoľahol na znalosť svojich zverencov vo veci Bedřich Smetana (úvodná Šárka mala zdravý drive, hoci už tam som si všimol rezervy prvého klarinetistu v kvalite tónu a vo výstavbe sólovej frázy). Čo však prišlo po Šárke, to boli zrejme následky "dívčí války". Orchestru FOK bolo dopriate spolupracovať s klaviristom Sequierom Costom. Toto meno prilákalo do Reduty predovšetkým zvýšený počet návštevníkov, takže v Redute sa stálo. Stala sa však chyba. Predovšetkým som zapochyboval nad ponukou pána Costu. Veľmi si ctím jeho umenie (nahrávky Chopina, Schumanna,... sú doslova úchvatné). Považujem ho za lyrika, za "komorného sólistu", takže jeho voľba: 2. klavírny koncert Sergeja Rachmaninova ma zmiatla už vopred. Po jeho výkone sa mi moje pochybnosti čiastočne potvrdili, pretože Costovi nevyšli do dôsledku všetky fasádové črty Rachmaninovej poetiky. Chýbala šírka ruskej duše, objem, priestor. Sequiera Costa venoval viac pozornosti drobnokresbe detailu, lovil perly, ale popri tom si neuvedomoval krásu ríše, v ktorej sa tieto perly vyvíjali, a v ktorej rástli do krásy a hodnoty. Rozdielnosť názoru a výkladu však je v právach ktoréhokoľvek hudobníka. Kameň úrazu pri realizácii Rachmaninovej skladby bol v dirigentovi. Ešte som zrejme vo vzťahoch dirigent - sólista nezažil toľko ignorantstva a nepochopenia, akým ráčil pán Delogu "poctiť" Sequieru Costu. Namiesto toho, aby bol Gaetano Delogu v strehu a sledoval aj opticky dianie na Costovej klaviatúre, bol to (lebo to musel byť) práve Sequiera Costa, ktorý musel až príliš často zodvihnúť oči smerom k dirigentskému miestu, aby aspoň kritické "súbehy" sóla a tutti ostali zachránené. Nepodarilo sa to však vždy, takže na vrchole prvej časti otriasol Redutou poltaktový asynchrón medzi Sequierom Costom a Gaetanom Delogu. Nepríjemné, veľmi nepríjemné... Hviezdy prvej akosti, medzi ktoré v pianistickom svete pán Costa iste patrí, pridávajú dosť poskromne. Sequiera Costa však musel pridať hneď po prvom, či druhom príchode na klaňačku. Musel predsa ukázať, že to vie a už Chopinova Etuda As dur op. 25, prvý prídavok, ma presvedčil.

Po pauze prišla chvíľa pre už spomínanú Schubertovu symfóniu. Jedným z kritérií zvládnutia vlastného zážitku pri takomto hodnotení je aj podiel vkladu interpréta do procesu objavovania nových zákutí uvádzanej skladby. Znamená to asi toľko, že interprét by ma mal donútiť všimnúť si stále nové a nové vlastnosti skladby, ktorej venujeme na koncerte spoločne pozornosť. Nevravím, že má stáť nad dielom, ale mal by rozhodne vstúpiť do môjho sveta čímsi objavným, inšpirujúcim. Gaetanovi Delogu a hráčom FOK-u sa to nepodarilo. Preto som zotrval na platforme neskonalého obdivu voči Schubertovej hudbe. Mne osobne to stačí, len, čo na to interpréti...? Schubertovu 6. symfóniu označujú často ako "Malú C-durku". Podtitul by som ešte konkretizoval a pre mňa znamená 6. symfónia C dur symfóniu haydnovskú. Obsadenie orchestra, ale predovšetkým vzájomné dialógy driev a sláčikov rešpektujú echá nesúce sa z prostredia neskorých Haydnových symfónií. Pod rukami Franza Schuberta nadobudli tieto echá úplne konkrétny tvar, pričom však ladom-skladom neostali ani schubertovské výrazové novoty. Pre dirigenta je teda 6. symfónia väčším problémom, ako sa možno zdá pri prvom kontakte s touto partitúrou. Rukavicou, hodenou dirigentovi a čiastočne aj členom orchestra je štvrtá časť 6. symfónie. Po napínavých situáciách z prvých troch častí šokoval Schubert štvorčastovú skladbu kolovrátkovým finále, ktoré vôbec nechce priviesť symfóniu k dynamickému vrcholu. Pozícia tohto Finále je zvláštna a zarážajúca - až natoľko, že ma vždy núti hľadať súvislosti medzi absurditou alla Schubert a absurditou alla Mahler. Tieto súvislosti sú nepopierateľné a v 6. symfónii začínajú nebadane rašiť. Načo však toľko slov o Schubertovi, keď Gaetano Delogu nič zvláštne pre Schuberta neurobil. Naštudoval ho, hráči odviedli svoj kontingent tónov - a basta. Ale to bolo príliš málo, pramálo.

11. októbra
Alexander Moyzes: 7. symfónia

Róbert Stankovský a hráči Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu mali konečne, po dlhej dobe, príležitosť vystúpiť na záverečnom koncerte BHS. Filharmonici putujú po Nemecku, navyše, slávime 70. výročie verejného rozhlasového vysielania na Slovensku (2. október) - nebolo teda dôvodu, aby SOSR nedostal túto šancu. Napokon, v posledných sezónach výkony tohto ťažko testovaného telesa rapídne stúpali na kvalite a pozdvihli sa z hladiny priemernosti a prevádzkovosti. O chuti dobre hrať čosi našepla už Weberova predohra k Oberonovi - neľahké to hranie najmä pre sláčikárov. Weber iskril, mal vtip, nechýbala brilancia a aj akustika Koncertného štúdia pod Pyramídou dostatočne ožila. Tibor Kováč, hviezda večera, ponúkol festivalu nádherný, no zákerný Beethovenov Husľový koncert. Stále vo mne hlodá presvedčenie, že toto dielo patrí do rúk vyzretej osobnosti. Nič v živote človek neunáhli, nikomu sa nepodarí prekročiť vlastný tieň. Tibor Kováč hral výborne. Ale, ak hviezda, tak náležité kritériá. Neušli mi intonačné odchýlky, krátkodobé skraty v tvorbe tónu, vibráta. Hlavným problémom Beethovenovho Husľového koncertu je zápas o koncepciu prvej časti. Tibor Kováč preferoval lyriku, skôr inklinoval k tempovému typu Moderato a koncert naberal na objeme. Stratila sa klasicistická exaktnosť, disciplína a Beethovenova hudba znela v duchu pôvabov romantiky. Je to vec názoru a ja som schopný akceptovať to, čo Tibor Kováč ponúkol.

Na ceste od Schuberta k Moyzesovi chýbal v zostave dramaturgických položiek BHS '96 vari už iba Dmitrij Šostakovič. Na neprítomnosť tohto velikána ma totiž upozornila priamo atmosféra Moyzesovho vrcholného diela. Alexander Moyzes vypestoval na Slovensku mohutný kmeň európskeho symbolizmu a 7. symfónia je najživotaschopnejším výhonkom na tomto kmeni. Hráči SOSR-u majú party "Sedmičky" pripravené už z nahrávky, ktorú v rozhlase realizoval prof. Ladislav Slovák, preto mohli bez nervozity konať aj v prípade živého vystúpenia. Róbert Stankovský partitúru ovládal a opäť sa prejavila jeho schopnosť žiť a dýchať s hudobníkmi za pultami. Mal udalosti pod kontrolou a nedal príležitosť útlmu, kríze. Kontakt so 7. symfóniou bol pre mňa slávnostnou udalosťou a domnievam sa, že by stálo za to vrátiť sa k tejto skladbe častejšie.

Kapitola druhá: „Hudobné impresie"

V rámci cyklu symfonických produkcií Bratislavských hudobných slávností pôsobila aj druhá spoločná línia, ktorou sa uberali vystúpenia našich a zahraničných telies. Bola to línia povedľa ktorej dospel hudobný vývoj k méte zvanej impresionizmus a od tejto méty pokračuje ďalej, až do našich dní. Zaujímavé je, že poetizácia dramaturgických plánov vnášaním prvku "hudobných impresií" na BHS '96 vlastne prevládala. Všetko sa uberalo akoby cestou späť: od Ivana Paríka cez Respighiho, de Fallu, Brittena, Szymanowského, Ravela a Debussyho až k žriedlam - konkrétne k Hectorovi Berliozovi.

3. októbra
Ottorino Respighi: Rímske slávnosti

Státní filharmonie Brno a jej šéf, pán Otakar Trhlík, prišli do Bratislavy s rozumnou a lákavou programovou ponukou. Zabodovali naplno už len tým, že do tejto ponuky zaradili veľmi peknú a vydarenú Symfóniu Hanuša Domanského, síce rodáka spoza Moravy, zato však aktívneho činiteľa na slovenskej hudobnej scéne dneška. Neviem, či pán Domanský bude so mnou súhlasiť, ale uvedeniu trojčasťovej perličky nič zásadné nechýbalo a vyznela vo všetkej "paráde". Ak je reč o impresiách, Domanského hudobná imaginácia je tiež ochotná vnoriť sa chvíľami do zdanlivo stojatých

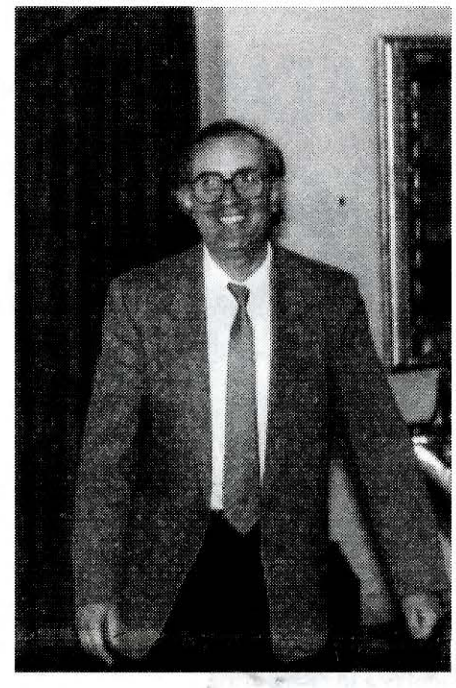

Hanuš Domanský

vôd tónových štruktúr, do plôch, či škvŕn. Hostia z Brna vystihli všetky vonkajšie aj vnútorné dispozície Symfónie a dosiahli nebývalý efekt - súčasná hudba na začiatku koncertu motivovala aj liebhaberov. Pekný úspech Brnenskej filharmónie a Hanuša Domanského.

Poulencov Dvojkoncert pre klavíry a orchester stál svojou zvukovou konrétnosťou voči impresívnej stratégii troška v opozícii. V kvalitatívnej opozícii stál, žiaľ, aj pán Roland Batik sediaci za prvým klavírom voči Tatiane Fraňovej. Jeho výkon mi pripadal byť ako výkon zdatného amatéra, ktorý si rád hrá pre radosť. Až príliš očividne vystupoval do popredia profesionalizmus Tatiany Fraňovej a zdalo sa mi, že naša pianistka musela byť permanentne v strehu, čo sa v dvojkoncerte dá chápať - ak však nejde o stresujúcu pozornosť. Napokon, Rolanda Batika som už zažil ako sólistu tzv. United Orchestra Vienna, na jar v Istropolise. Vtedy som počas produkcie Mozartovho Klavírneho koncertu A dur musel opustiť sieň, pretože veľký džezmen Batik nekonečne urážal Mozarta, aj mňa, výstrednosťami a samoľúbou svojvôľou. Neviem, akým spôsobom a kde natrafili členovia festivalového výboru a všetkých pridružených komisí na tohto hudobníka, ale veruže nebol ozdobou vystúpenia SF Brno.

Ozdobou však boli Rímske slávnosti, ktoré pán Trhlík dirigoval naspamäť. Klobúk dolu. Hoci, možno je pre dirigenta aj lepšie, ak priam až Ivesovský polylineárny "chaos" Respighiho skladby sleduje bez závislosti na stránkach partitúry. V organizme orchestra totiž prebieha skutočná kompozičná bakchanália spôsobujúca priam až vizualizáciu všetkých udalostí zapojených do veľkých osláv v Ríme. Pritom v popredí neustále fungujú osvedčené hudobné symboly, pravzory, signály, odrhovačky, zvuky jarmočných "inštrumentov"... Respighi vsadil na tromf hudobnej symboliky a vyhral. Vyhráva aj poslucháč vtiahnutý do jeho hudby.

Čo dodať? Hráči orchestra boli naozaj dobre inštruovaní a vedeli, o čo ide. Pán Otakar Trhlík opäť potvrdil, že je dirigentom - intelektuálom a zároveň senzitívnym hudobníkom. Jeho gestá boli výrečné, decentné, zato však impulzívne a čitateľné. Efekt sa dostavil - večerný koncert so Státní filharmonii Brno bol pre mňa radostnou a inšpirujúcou udalosťou.

6. októbra Večer
Manuella de Fallu a Mauricea Ravela

S čím iným by v tomto roku mohli prísť pod Karpaty hostia zo Španielska, ak nie s hudbou Manuella de Fallu? Tento rok je totiž rokom dvojnásobného výročia uctievaného a obľúbeného skladateľa, ktorého životná púť sa začala odvíjať v roku 1876 a skončila v Argentíne v roku 1946. Orquesta Nacional de Espana, tak znie podľa materiálov BHS plný názov hosťujúceho telesa s Pyrenejského polostrova. Nemenej španielsky znie meno dirigenta José Collada a sólistu, klaviristu Guillerma Gonzalesa. Nuž a nemenej španielsky zneli všetky aplikované skladby - počnúc Interlúdiom a Tancom z opery La Vida Breve, cez impresie Nocí v španielskych záhradách, suitu z baletu El Amor Brujo. Keď Espana, tak potom aj Maurice Ravel a jeho Španielska rapsódia (plus niekoľko hudobnou španielčinou vyslovených prídavkov). Postaviť takýto dramaturgický monolit je záslužné, opodstatnené, dômyselné - ale takisto aj troška riskantné. Všetkého vraj veľa škodí, čo sa vzťahuje aj na formovanie hudobného repertoáru. Riziko takéhoto "podnikania" znásobovala v prípade Španielov povaha vyvolených skladieb. Hýrivosti a opojnosti prameniacej z hudby de Fallu a Ravela nemožno odolať, ale o to skôr sa ňou človek presýti. Po čase prestane byť motivovaný a vedený konkrétnou líniou, hranou alebo uhlom a všetko splýva do neprehľadných farebných valérov. Španielski hostia však zvládli túto záťaž s úspechom. Podobne, ako v prípade Bruckner Orchester Linz, aj v prípade Orquesta Nacional de Espana mali návštevníci Reduty tú česť s vyšším štandardom platným v našom prostredí. Nebola to síce prvá klasa, ale bol to zaujímavý večer. Fallova aj Ravelova hudba vyvierala hudobníkom zo srdca a z duše, nemuseli sa štylizovať do atypických intonačno-rytmických polôh, takže aj prsty poslúchali bez väčších problémov. Možno by nezaškodilo posilniť stredný dynamický register, kde zvuk orchestra strácal na výrazovosti - čo však platí v rovnakej miere aj pre naše orchestre. Čiže, niet čo vyčítať.

8. októbra
Berlioz - Debussy - Delius - Britten

Členom Orchestre National du Capitol de Touolouse, ktorý je u nás známou veličinou a dirigentovi, v Bratislave tiež už známemu Michelovi Plassonovi, by som udelil Grand Prix za dramaturgiu ich koncertu. Najmä tí funkcionári našej hudobnej prevádzky sa mohli podučiť tomu, ako sa stavia koncertný program. Francúzsky šarm prenikol až sem, do sféry tvrdej koncepčnej roboty. Vystúpenie orchestra z Toulouse malo dve fázy prebiehajúce nad spoločným menovateľom profilovania hudobnej impresie, hudobnej symboliky, hudobnej metafory. Ďalšou črtou tohto koncertu bolo čosi, čo by sa dalo označiť za Večer francúzsko-anglického priateľstva.

Fáza prvá: letná. Angličan Frederick Delius u nás nepatrí k frekventovaným autorom, zato však občas nezaškodí, ak ktosi ponúkne jeho hudbu na živom koncerte. Hoci skladba V letnej záhrade pripomína viac filmovú hudbu, než premyslenú symfonickú kompozíciu, Deliusova hudba uvádza poslucháča do hudobného prostredia, ktoré nie je z pozícií scholastiky stále ešte funkčnej muzikológie, skrotiteľná a zaraditeľná. Preto je len dobre, ak sa Toulousania rozhodli informovať publikum o signáloch spoza Kanála - a informovali zodpovedne, plnokrvne. Ešte plnokrvnejšie bolo vystúpenie Isabelle Vernet v Berliozovom piesňovom cykle o Letných nociach. Nie je to tak dávno, čo tú istú skladbu na BHS, v rámci MTMI interpretoval nórsky barytonista Per Vollestadt. Pri Isabelle Vernet, resp. pri jej výkone som si uvedomil, že žiaden mužský interprét nedokáže vyťažiť z provokujúco progresívnej Berliozovej hudby to, čo žena. Navyše, natoľko disopnovaná žena akou je Isabelle Vernet. Berlioz sa v jej podaní a v podaní všetkých zapojených hudobníkov prejavil ako prvý impresionista vo francúzskej (a vari aj európskej) hudbe. Letné noci sú skutočnými impresiami, kde tradičný slovník hudobno-vyjadrovacích prostriedkov stráca na dychu a vyžaduje nové rieše-

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI '96

nia. V popredí je sonoristika, zvuková vynaliezavosť a eliminácia evolučnosti. V prípade výkonu ansámblu z Touolouse a Isabella Vernet bolo všetko evidentné a dovedené do dôsledku.

Fáza druhá: morská. Sledujúc to, čo vyťažili Francúzi z partitúry Brittenových Štyroch morských interlúdií z opery Peter Grimes mi bolo jasné, že sa práve nachádzam v kotli pravého hudobnickeho profesionalizmu, a že vlastne sledujem jeden z highlights tohtoročných BHS. Každý z nás vie, že sila slov kdesi končí. Tam sa možno začína aj hudba. Kreácia Brittenových štyroch úchvatných kusov ma privádzala do tranzu a postupne som prestal vnímať matériu. Orchester z Touolouse pretavil náročnú a zložitú materiálnu stránku výlučne do preduchovnelého stavu, do čireho zážitku. Podobne si počínali aj v Debussyho Mori, ktoré je ich srdcu a ich prstom istotne veľmi blízke. Nečudo, ak si statočne naplnená Reduta vyžiadala štyri prídavky, a ak sme sa s Touolouščanmi lúčili britkou predohrou ku Carmen. 8. októbra dospeli BHS '96 k jednému z absolútnych vrcholov.

9. októbra
Karol Szymanowski: Stabat mater

Členovia Štátnej filharmónie Košice veru nemali ľahkú pozíciu, ak na pódium Reduty nastupovali deň po vynikajúcich Francúzoch. Naviac, ak sa rozhodli prispieť k festivalovému kvasu hudbou s vysokým rodným číslom. Rok slovenskej hudby zobrali v Košiciach celkom vážne a seriózne a priviezli dve objemné partitúry slovenských skladateľov - Slovakofóniu Dezidera Kardoša a Hudbu pre flautu, violu a orchester Ivana Paríka. Koncertné menu dotvorili tiež náročným chodom - Szymanowského verziou Stabat mater. Ak som teda Francúzom udelil svoju súkromnú Grand Prix za dramaturgickú koncepčnosť a vynaliezavosť, Košičanom udeľujem Grand Prix za dramaturgickú odvahu a cieľavedomosť. Odvážnemu šťastie praje a táto fráza sa v prípade výkonu ŠF Košice naplnila do dôsledku. Už v Slovakofónii, skladbe, ktorá vytvára nástrahy neustálym oscilovaním medzi impresívnou lyrikou a kardošovskou ostrosťou kontúr, teda už v Slovakofónii som videl, že Jerzy Swoboda, poľský to dirigent, je mužom na správnom mieste, a že si s Košičanmi rozumie. Kardošove variácie nemali v ich podaní vlastne chybu. Keď impresie, potom určite aj Ivan Parík. Poznám totiž málo natoľko impresívnych slovenských skladateľov. Webernovská idea plnohodnotnosti hudobného okamihu, tóny, čoby samostatne fungujúce atómy vytvárajúce pevný a kompaktný celok vďaka intenzite svojho vyžarovania, nádhera detailu - to všetko dodáva Paríkovej hudbe priam až ezoterický nádych. Človeku je pri jej vnímaní upretá možnosť sledovať čas, čo som pociťoval ako primárny zdroj energie pri vnímaní Hudby pre flautu, violu a orchester. Žijeme v mravenisku a Paríkova hudba poslucháča od tohto virvaru oslobodzuje. Dobre, že "starí známi" propagátori novej hudby, Miloš Jurkovič a Milan Telecký našli dostatok energie a Paríkovu skladbu na BHS predviedli. Isto neboli miláčikmi publika, domnievam sa však, že Ivan Parík aj tlmočníci jeho diela s tým museli počítať. Veľká náladová metamorfóza sa neudiala ani po prestávke náročného koncertu. Karol Szymanowski, mystik medzi hudobnými symbolistami vložil do svojej verzie Stabat mater naozaj všetko, nad čím parciálne pracoval v komorných alebo aj v symfonických dielach (napr. 3. symfónia). Jerzy Swoboda musel prežívať pekné chvíle pri zdarnej realizácii tohto diela Košickou filharmóniou. Naozaj sa darilo. Skladbe nechýbala opojnosť, misteriózo, pripadla mi viac ako myšlienka, než reálne vyslovený výrok. A to len vďaka tomu, že Jerzy Swoboda naviedol Košičanov k vynikajúcemu výkonu, ktorý ma nútil mrviť sa na mieste napr. pri rozladených sláčikoch alebo asynchrónnych nástupoch. K veci prispeli aj "Holáskovci", teda časť Speváckeho zboru mesta Bratislavy, ktorí sa po participácii na hluku 8. symfónie G. Mahlera dokázali majstrovsky zmestiť do mezza voce Szymanowského hudby. Sólisti pridali ruku k dielu (len barytonista Richard Haahn mal malé problémy s vysokou polohou). Fascinovala ma predovšetkým úctyhodná umelecká osobnosť altistky Jadwigy Rappé. Vzaté z globálu: Košičania mohli odchádzať z arény zvanej BHS '96 so vztýčenou hlavou a hráči bratislavských orchestrov, resp. ich vedúci majú o čom rozmýšľať (pravda, ak na koncerte Košičanov boli...).

IGOR JAVORSKÝ

Kapitola tretia: Slovanstvo v dialógoch

Dramaturgia troch symfonických orchestrov bazírovala v rámci BHS '96 na slovanskom repertoári. Išlo poväčšinou o veľké diela romantikov, ktoré niekedy vošli do zaujímavej konfrontácie s hudobnými poetikami neslovanských autorov. Orchestre z Litvy, Liverpoolu a Symfonický orchester Slovenského rozhlasu sú orchestrami s rôznou tradíciou: Royal Liverpool Philharmonic Orchestra je už legendou (vznikol v roku 1840), SOSR je o osem desiatok rokov mladší, nuž a Litovský národný symfonický orchester má v "rodnom čísle" zapísaný rok 1940 - teda ide o storočnicu medzi vznikom liverpoolského a litovského telesa. Tradície sú tradície, výkony sú výkony a možno povedať, že Litovčania nezaostali za svojimi staršími kolegami.

28. september
Litovský národný symfonický orchester - Juozas Domarkas

Hneď na druhý deň po "veľkolepom" úvodnom projekte 8. symfónie G. Mahlera, ktorá priam ohúrila najmä veľkým obsadením a robustným zvukom, ma očaril takisto lesklý a hutný zvuk litovského orchestra v bežnom obsadení. Litva, krajina zo severu Európy už sama o sebe je zaujímavou križovatkou kultúr. Stretáva sa tu duch západného germánstva, slovanstva a takisto duch severu. O týchto špecifikách litovskej kultúry čo-to napovedala aj symfonická báseň Mikolajusa Čiurlionisa V lese. Jej autor, skúsený výtvarník - amatér doslova pomaľoval partitúru tejto poémy hýrivými farbami zasahujúcimi od pastelov až k sýtym odtieňom prírodnosti. Deje sa tak v zásade na podklade impresionistickej faktúry a zvukovej predstavivosti, predsa však pribúda nádych severskej atmosféry. Litovský orchester si s touto skladbou poradil bez problémov - veď hráčom aj dirigentovi musí byť táto hudba veľmi blízka. Príjemným prekvapením inak romanticky chápanej dramaturgie litovského orchestra bola prítomnosť Violového koncertu Bélu Bartóka a takisto účasť prvotriedneho violistu Jurija Bašmeta, jedného z veľkých ruských interprétov. Labutia pieseň Bélu Bartóka je jedným z najnáročnejších diel tohto autora - pre poslucháča aj pre interprétov (vrátane hráčov orchestra). Zložitá faktúra, nevšedné bartókovské intonácie, rytmická premenlivosť, náročné formové členenie jednotlivých úsekov - to všetko robí z Violového koncertu skutočný problém. Jurij Bašmet zvládol svoj náročný part bez zaváhania a presvedčil ma tým o nepravdivosti vtipov na margo violistov, ktoré si s obľubou povrávajú muzikanti - neviolisti.

Veľká slovanská duša dýcha s 1. symfóniou Sergeja Rachmaninova. Orchester túto dušu naplno akceptoval a dýchal s ňou. Fascinujúca bola dokonalá súhra všetkých sekcií, nasadenie a túžba vydolovať z Rachmaninovej nádhernej symfónie maximum sugestívneho zážitku. Nič nebolo gýčové, nič nebolo prehnané. Všetko bolo pekné. Nie je to, samozrejme, len zásluha hráčov orchestra, ale predovšetkým je to výsledok inteligentnej práce dirigenta Juozasa Domarkasa, ktorý je šéfom Litovského národného symfonického orchestra už viac ako 30 rokov. Ako šéfdirigent tu začal pôsobiť rok pred ukončením školy. Takéto príležitosti nie sú v našich orchestroch zvykom, čo je možno na škodu veci...

1. októbra
Royal Liverpool Philharmonic Orchestra- Oliver Dohnányi

Podobná atmosféra, akou poctili Redutu hostia z Litvy vládla v tej istej koncertnej sieni aj v Medzinárodný deň hudby - 1. októbra. Do arény nastúpil kráľovský orchester z Liverpoolu, ktorý bol bez pochyby

Oliver Dohnányi

magnetom festivalu pre všetkých fanúšikov vážnej hudby. Aj mňa, už pred festivalom lákala táto nevšedná ponuka a najmä skutočnosť, že opäť uvidím za dirigentským pultom Libora Peška, ktorý pôsobil ako šéfdirigent SF. Z rozprávania starších kolegov viem, že rok pôsobenia Libora Peška v Bratislave bol pre Slovenskú filharmóniu akýmsi dopingom a zlatou érou. Veci sa menia, dnes pán Pešek zveľaďuje úroveň zahraničného orchestra. A zveľadil ju vynikajúco. Na koncert som dobehla v poslednej minúte a ostala som prekvapená, keď sa pred orchestrom objavil slovenský dirigent pôsobiaci tiež v zahraničí Oliver Dohnányi. Až cez prestávku som sa dozvedela z bulletinu, že zaskakuje Libora Peška pre náhle ochorenie. Náročný program, ktorý obsahoval diela slovanských autorov Suka a Janáčka konfrontovaných tento raz s anglickým šarmom charakterizujúcim Elgarove Enigma variácie. Symfonická Praga Josefa Suka je koncepčne veľmi náročná, navyše nie je častým hraním (predpokladám, že najmä nie v Anglicku). Janáčkova rapsódia Taras Buľba tiež nie je ľahkým hraním. Dirigentské gestá Olivera Dohnányiho boli presvedčivé a presné. Môj obdiv je o to väčší, že išlo o záskok, o ktorom sa dirigent dozvedel v poslednej chvíli. Nepochybujem, že orchester bol na koncert pripravený už vopred a vynikajúco - svedčili o tom všetky detaily hry Angličanov, t. j. zvukový potenciál, presnosť, súhra, dokonalosť a vyrovnanosť zvuku v dramatickejších aj miernejších pasážach. Úloha dirigenta nebola možno až tak dôležitá pri formovaní výrazovosti týchto diel, pre súhru skupín a hráčov je však určite nepostrádateľná. Potlesk, ktorý napĺňal sálu po koncerte patril právom orchestru aj dirigentovi. Ozýval sa z oboch strán, z publika aj z orchestra. V tejto nezabudnuteľnej atmosfére som si spomenula na článok uverejnený pred dvoma rokmi v HŽ 3/94, v ktorom sa písalo: "...situácia na Slovensku v oblasti dirigentov začína byť tragická a varovná." Stále sa hovorí o absencii dirigentských osobností na Slovensku. Je však paradoxné, že dirigenti mladšej generácie sú úspešní a žiadaní v zahraničí a sem prichádzajú ako hostia so zahraničnými telesami. Nie je to škoda...? Alebo, je to strach z konkurencie...?

5. októbra.
Symfonický orchester Slovenského rozhlasu - Bystrík Režucha

Pri príležitosti 70. výročia pôsobenia rozhlasu na Slovensku sa uskutočnil ďalší z večerných koncertov, tento raz v Koncertnom štúdiu Slovenského rozhlasu. Pod taktovkou bývalého šéfa SOSR-u Bystríka Režuchu odzneli obľúbené a známe diela hudobnej literatúry 19. storočia. Slovanstvo tu zastupoval Antonín Dvořák a jeho Violončelový koncert h mol. Bol posadený do prostredia franko-flámskeho, nakoľko pred ním znel Berlioz (Rímsky karneval) a po ňom znel Franck (Symfónia d mol). Táto dramaturgia bola účinná, lákavá a pekná. Ponúkala karnevalovú výstrednosť, exotiku Dvořákových amerikanizmov kombinovaných so širokou, no pokornou dušou Franckovej Symfónie. Štart patril Rímskemu karnevalu Hectora Berlioza, ktorý zaznel v štádiu zvyšujúceho sa štandardu, na aký si treba v súvislosti s pracovitým SOSR-om v poslednom čase zvyknúť.

Sólistom čelového koncertu bol navyše Nór - Torleif Thedeén. Táto skutočnosť bola vzrušujúca najmä v tom, že ak po technickej a intonačnej stránke bol Thedeén dokonalý a priebojný, výraz jeho interpretačného výkladu Violončelového koncertu Antonína Dvořáka bol drsný a možno troška chladný. Nečudo, veď pre Škandinávca sú tieto polohy blízke. Nedá sa však tvrdiť, že by táto zdanlivá odosobnenosť Dvořákovi poškodila, skôr naopak, motivovala. Orchester niekedy nevyužil všetok dynamický potenciál a zbytočne sa držal v ústraní. Pôsobil troška nevyvážene vo vzťahu k agilnosti sólistu.

Známa a obľúbená Symfónia d mol Césara Francka bola adekvátnym vyvrcholením koncertu, i keď nevyhovujúca akustika tejto sály znova utlmila pravý zážitok z tohto diela tak, ako ho Bystrík Režucha poslucháčovi chcel poskytnúť. Forte bolo O. K., ale stredné a nízke dynamické hladiny zaostávali v prehľadnosti a plnosti zvuku. Možno by bolo poučné vypočuť si konečne SOSR v priaznivejšej akustike - povedzme v Redute. Vari niekedy nabudúce.

MARTINA KUBÍKOVÁ

Bystrík Režucha

RSH na BHS

Nič nové pod Slnkom, ak skonštatujem, že Rok slovenskej hudby pokračoval vopred vytýčeným smerom a presadil sa viacmenej umelo, náhodilo, nekoncepčne aj uprostred diania Bratislavských hudobných slávností. Raz tu, raz tam sa zjavila niektorá zo slovenských skladieb a už aj bolo potrebné na plagátoch a v bulletinoch použiť známe logo RSH. Neviem, do akej miery sa pričinil organizačný výbor RSH napríklad k uvedeniu Symfónie Hanuša Domanského, alebo k uvedeniu slovenských zborových skladieb na výročnom koncerte Speváckeho zboru slovenských učiteľov, resp. súboru Octet Singers. Predpokladám, že uvedené ansámbly by vsadili tak či tak na slovenskú tvorbu, pretože je dobrá a je jej nadostač. Za koncepčnejšie považujem uvedenie Moyzesovej 7. symfónie a Synfonie da Requiem Mirka Krajčiho. V druhom prípade však prišlo k nemilej udalsoti, keď hráči tzv. United Symphony Orchestra Vienna (neviem, koho napadlo pozývať tento pozbieraný súbor na festival..) doslova zničili to všetko pekné, čo Mirko Krajči do partitúry vpísal. Speváci Scholy Cantorum zo Spišskej kapituly spievali pre Pána, hráči orchestra hrali očividne pre šilingy. Za to, čo vykonali s Krajčiho skladbou, by som im ich vyplatil veľmi málo.

Ešte precíznejšie si uctili RSH Košičania, o ktorých už bola reč. Nuž a najviac zabodoval klavirista Stanislav Zamborský, ktorý 3. 10. vystúpil v "Zrkadlovke" s číro slovenským programom. Pripravil si Sixtovu Sonátu, výber z Bokesových Prelúdií a fúg, pôvabné Perpetuum mobile pre preparovaný klavír od Iris Szeghy, Suchoňovu Malú suitu s passacagliou, Paríkove Piesne

(Pokračovanie na str. 6)

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI '96

(Dokončenie zo str. 5)

o padajúcom lístí a Hrušovského kompozíciu Fuga cromatica a Postludio a quatro voci. Hneď na prvý pohľad ide o doslova vznešený program, ktorý siahol po skutočných kvalitách schopných reprezentovať potenciál ukrytý v mysliach slovenských skladateľov. Treba oceniť odvahu Stanislava Zamborského prezentovať takýto náročný repertoár vyžadujúci stopercentnú koncentráciu, intelekt, kondíciu a dobrú vôľu. Stanislav Zamborský neostal len pri slovách o pocite zodpovednosti voči slovenskej tvorbe, o povinnosti jeho - slovenského interpréta načierať hlbšie do jej zdrojov. Jeho koncert bol rukolapným dôkazom toho, že aj koncert novej hudby môže byť atraktívnym a podnetným zážitkom. Slovenskí autori majú v Stanislavovi Zamborskom reálnu oporu a verím, že túto skutočnosť neprehliadajú.

IGOR JAVORSKÝ

Stanislav Zamborský

Koncert víťazov súťaží „Hommage à Lucia Popp" a J. N. Hummela

Jeden z koncertov zaradených umne do plánu BHS '96 bol zasvätený úspešným hudobníkom, ktorí zabodovali na bratislavskej pôde v rámci dvoch súťaží. Predstavili sa teda mladí interpréti, taliansky klavirista Paolo Wolfgango Cremonte, barytonista Markus Werba a sopranistka Petra Chiba, obaja z Rakúska. P. W. Cremonte ma zaujal svojou hrou na tohtoročnej "Hummelke", kde získal právom 2. cenu. Ponúkol zaujímavý repertoár zostavený z diel Chopina a Bartóka. Diela Frederyka Chopina zvládol brilantne. Racio však akoby prevažovalo nad emotívnosťou, ktorá je pri Chopinovej hudbe vari najdôležitejšia. Cremonte nepredložil v Chopinovi (Fantázia f mol a Sonáta b mol) nič, čo by nasvedčovalo o jeho osobnej zainteresovanosti a túžbe hľadať nové riešenia výkladu chopinovskej literatúry. Vnímala som teda Fantáziu a Sonátu, nevnímala som hru Cremonteho. V Bartókovi Cremonte obhájil skutočnosť, že mu bola udelená cena Ministerstva školstva za najlepšiu interpretáciu skladby 20. storočia.

Druhá polovica nedeľného matiné patrila mladým vokalistom, ktorých sprevádzal na klavíri dlhoročný a vynikajúci korepetítor opery SND Ján Salay. V tejto časti programu bola pozitívnou črtou najmä vyzretosť Markusa Werbu v interpretácii piesní Franza Schuberta. Tie môžu byť aj cvičnou literatúrou na školách, vyžadujú si však čosi viac, než len dril a koncentráciu na reguláciu hlasu. Vyžadujú si aj múdrosť a nadhľad. Werba disponuje jedným aj druhým a navyše disponuje prekrásnou farbou hlasu. Sopranistke Petre Chibe bol blízky troška odlišný repertoár. Hoci aj ona vsadila na Schuberta, jej program kulminoval pri skladbách Leonarda Bernsteina a Benjamina Brittena, v ktorých okrem speváckeho výkonu presvedčila aj hereckou miniakciou.

Bolo dobrým nápadom poskytnúť v rámci BHS priestor týmto úspešným laureátom a víťazom hudobníckych súťaží. Vari neostane len pri prvom ročníku.

Musica aeterna

29. 9. Cappella Istropolitana Slovenský filharmonický zbor dirigent Ľudovít Rajter

Pekným gestom bolo usporiadanie koncertu pri príležitosti životného jubilea Ľudovíta Rajtera (1906). Hold všestrannej umeleckej osobnosti (dirigent, skladateľ, pedagóg), ktorá sa vysokého veku dožíva v neobyčajnej tvorivej aktivite, prišla vzdať do Reduty široká hudbymilovná obec, priatelia, ale i prezident M. Kováč, a samozrejme protagonisti koncertu. Trápne a zároveň smutne pôsobila neúčasť riaditeľa Slovenskej filharmónie, inštitúcie, ktorú Ľ. Rajter spoluzakladal a profiloval. Ani tento takmer neospravedlniteľný fakt však nemohol pokaziť slávnostnú a vrúcnu atmosféru, ktorú signalizoval búrlivý potlesk a povstanie publika už pri príchode jubilanta do sály. "Standing ovation" sa opakovala pri každej možnej príležitosti, ktorú povoľuje koncertná etiketa...

Cappella Istropolitana počas koncertu (W. A. Mozart: Symfónia g mol KV 550, J. Haydn: Nelsonmesse, Hob.XXII:11) dokazovala, že je momentálne najlepším orchestrom v meste. A určite to nebolo len preto, že dnes to vlastne nie je žiadna veda (rozumej byť najlepším v Bratislave) - veď vo filharmónii nás v poslednom čase viac než výkony orchestra ohurovalo vyčíňanie jej vedenia, ktoré malo za následok i zlikvidovanie ďalšej silnej konkurencie mestského orchestra - SKO. Zvuk orchestra bol kultivovaný, frázovanie adekvátne interpretačnej polohe, ktorá charakterizuje telesá tohto typu a disciplinovanosť hráčov, v rámci sekcií, tiež podporila výsledný pozitívny dojem.

Z kvarteta vokálnych sólistov zaujali najmä nízke hlasy: Peter Mikuláš inteligentnou muzikalitou, pohrávaním sa s detailami, jasnými výrazovými vrcholmi - podobnými atribútmi sa však pýšil i výkon Marty Beňačkovej. Adriana Kohútková vsadila najmä na pekný fond. Trochu v tieni ostatných sa ocitol výkon inokedy výborného Jozefa Kundláka. Pozitívne zapôsobil i výkon výberu z filharmonického zboru.

6. 10. ŠKO Žilina dirigent Tsugio Maeda Francoise Groben violončelo

"Čím máš menej ilúzií o koncerte, tým viac pre teba vzrastajú šance byť ním príjemne prekvapený...", túto mnou narýchlo vykonštruovanú nepriamu úmeru pravdepodobnosti pozitívneho zážitku z koncertu som si opakovala počas koncertu Štátneho komorného orchestra Žilina.

Do Reduty som vstupovala s nostalgiou na študentské časy na Konzervatóriu v Žiline, keď stretnutia práve s týmto telesom bývali pre mňa často jedinými, no možno o to viac sviatočnými chvíľami, ale i so živou spomienkou na kolísavé výkony, ktoré niekedy obstáli naozaj len vďaka konkurenčnému vákuu Žiliny. Nevyrovnaná úroveň mala samozrejme aj svoje objektívne príčiny, ktorými bol napr. problém orchestra mimo "centra". Veď ťažko je pritiahnuť dostatok kvalitných hráčov do prostredia, kde nie je takmer žiadna možnosť iného uplatnenia, ako je hlavný úväzok v Štátnom komornom orchestri. Či chceme, alebo nie, je to aj problém existenčný - žiť u nás z jedného platu v rezorte kultúry bol a žiaľ stále je problém (alebo Umenie?).

Úvodné Cikkerove Spomienky som žiaľ počula len za dverami (človek mieni, MHD mení...). Populárny Haydnov Koncert pre violončelo a orchester C dur suverénne predviedla luxemburgská violončelistka Francoise Groben. Jej výkon charakterizovala presná intonácia, muzikalita a kvalitný nástroj. Slovenská suita pre sláčikový orchester rakúskeho skladateľa Gottfrieda von Einem na môj vkus prvotne exponovala čitateľné slovenské motívy v tradicionalistickom šate celej kompozície. Podľa gest dirigenta som mala pocit, že diriguje prinajmenšom Mahlera, to čo sa ponúkalo ušiam, však vo mne zanechalo len vlažný pocit. Výkon žilinského orchestra pod vedením japonského dirigenta ma však príjemne prekvapil, a to najmä v Haydnovej Symfónii Es dur, Hob.I:103 "S vírením tympanov". Aj keď piana odhalili menej disciplinovanú hru v sláčikoch a zrejme aj nevyrovnanosť hráčskych kádrov, kedysi "kritické" plechy zneli celkom spoľahlivo, v pekne stvárnených sólach sa zaskvela prvá flauta a v sláčikovej sekcii bolo cítiť muzikálnosť a radosť z hry (čo nie je až také obvyklé, veď v nemenovanom poprednom orchestri v metropole sa poniektorým huslistom niekedy "neoplatí" v pianovej kantiléne ani len vibrovať...).

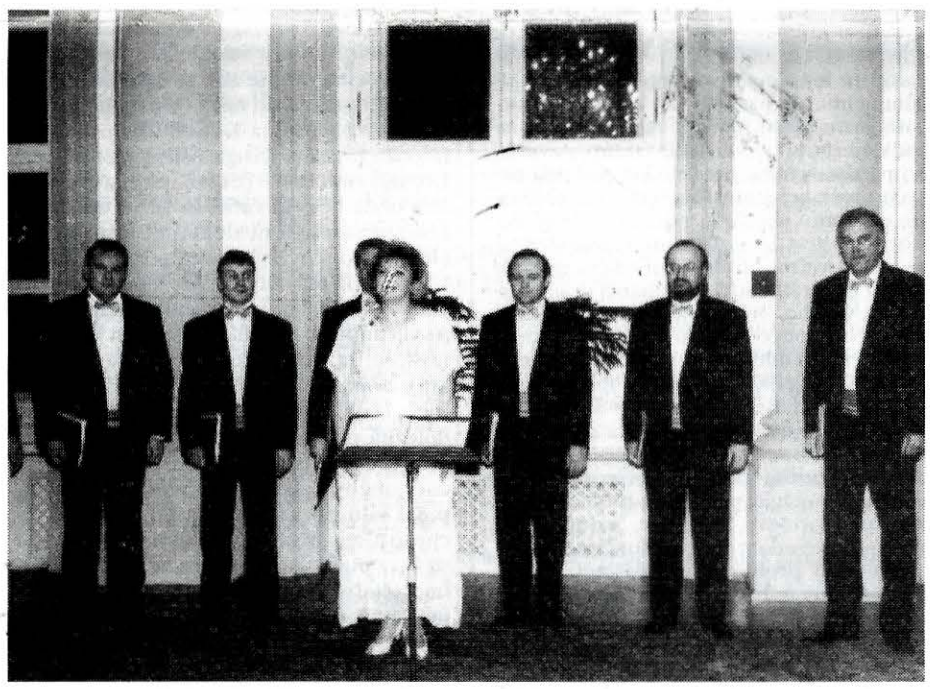

Octet singers

7. 10. United Philharmonic Orchestra Vienna dirigent Richard Edlinger

Vyššie citovaná nepriama úmera pravdepodobnosti pozitívneho zážitku z koncertu ma prenasledovala aj na tomto koncerte, len s dodatkom: "...a platí to aj naopak". United Philharmonic Orchestra som predtým nepočula, no vedúc, že združuje hudobníkov rôznych národností, medzi nimi aj niektorých popredných hudobníkov bratislavských orchestrov, boli moje očakávania nemalé. Tešila som sa i na malého Dalibora Karvaya a ešte nepočutú skladbu Mirka Krajčiho.

To, že to s vyplnením mojich očakávaní nebude také jednoduché, som zúfalo zistila už pri prvej skladbe ináč vďačnej dramaturgie, ktorá v podstate zachraňovala výsledný dojem z koncertu. (Vlastne "podozrivo" znel už i text v bulletine o hlavnej

Dr. Ľudovít Rajter pri predvedení Haydnovho diela so sólistami A. Kohútkovou, M. Beňačkovou, J. Kundlákom a P. Mikulášom.

BRATISLAVSKÉ HUDOBNÉ SLÁVNOSTI '96

myšlienke vzniku tohto orchestra: "...zjednotenie ľudí, národov na ušľachtilej báze hudobného umenia...". Takúto bombastickú charakteristiku si dovolia použiť buď orchestre špičkových parametrov alebo telesá, ktoré potrebujú za "veľké" slová obyčajne skryť nedostatok poctivého profesionalizmu. V takýchto prípadoch vyznievajú veľké idey gýčovo.) Úvodná Siegfriedovská idyla pod taktovkou Richarda Edlingera strácala akékoľvek kontúry, z Wagnera zostala len masa odohratých nôt. Nezladené sekcie ináč možno kvalitných hráčov len prispeli k úvodnému "chaosu".

Z počiatočného zhrozenia ma vytrhol príchod sympatického jedenásťročného Dalibora Karvaya. Suverénnosť, s akou predviedol Wieniawského Koncert pre husle a orchester č. 2 d mol, ma ani tak neprekvapila. Z času na čas sa kde-tu vo svete objavia nadpriemerne technicky obdarení mladí hudobníci. Dalibor však disponuje i strhujúcou muzikalitou, ktorá sa nezvykne naplno prejaviť v takom útlom veku. Dalibor je miláčikom publika, a to je dobre. Je skvelý a patrí mu frenetický potlesk preplnených koncertných sál. Treba mu držať palce, aby sa jeho výnimočný talent rozvíjal i v budúcnosti. Nie som si však istá, či je nutné príliš rozvirovať hladinu okolo jeho mladej, ešte detskej osoby.

Do "iného" sveta vniesol poslucháčov svojou kompozíciou Sinfonia da Requiem mladý autor Mirko Krajči (1968). Skladateľ tu rieši protipostavenie dvoch kontrastných materiálov - gregoriánskeho chorálu (v podaní dobre pripraveného amatérskeho zboru Schola cantorum) a symfonického materiálu. Orchester sa stavia ku gregoriánskym nápevom ako k zdroju, ktorý parafrázuje, spracováva, ale reaguje i na význam spievaných textov. Výsledkom je sugestívny dojem z možného spolunažívania týchto dvoch elementov. Pôsobivé sú veľké plochy (v dobrom) pripomínajúce N. Góreckého, či komplementárne rytmy evokujúce neúprosné kyvadlo - akéhosi večného hýbateľa času a našich osudov. Posledné tóny kompozície zrejme vo väčšine publika vyvolali pocit nádherného svetla v krajine nekonečného pokoja. Rozpačitý výkon orchestra sa zrazu zdal byť banalitou...

(Koncert bol venovaný 25. výročiu vydavateľstva OPUS. Pri tejto príležitosti boli odovzdané prof. F. Klindovi a P. Dvorskému platinové platne OPUSu.)

Kapitola štvrtá: Komorná hudba

V štruktúre tohtoročných BHS bolo čitateľných zopár dramaturgických "kľúčov", či už to boli koncerty k Roku slovenskej hudby, symfonický blok konfrontujúci slovanských autorov s "tými ostatnými", ako aj tradičný blok komornej hudby. Správny kľúč k dramaturgii tohto bloku som však do poslednej chvíle nenašla (samozrejme odhliadnuc od komorných koncertov k RSH a série koncertov tzv. starej hudby). Nevadí. Aj keď je pre mňa maškrtou pozorovať ako v koncepčne vybudovanom cykle koncertov zapadajú do seba vertikálne i horizontálne jednotlivé dramaturgické prkvy, nie som z tých, ktorí si na tomto princípe zakladajú. Dokážem prijať aj zdanlivo chaotickú, pestrú dramaturgiu, ponúkajúcu "z každého rožka trošku". Veď aj to je vlastne akýsi princíp, či koncepcia. A, samozrejme, komorné koncerty v rámci BHS netvoria uzavretý cyklus. Ale aj pestrá dramaturgia určitého celku by mala mať akú-takú vytušiteľnú logiku.

Sérii komorných koncertov sa núka ten najjenoduchší dramaturgický kľúč - a tým je prehliadka viacerých možných zoskupení. Ten by sme mohli ako tak prisúdiť i komorným koncertom BHS. Festivalové menu ponúklo rôzne nástrojové kombinácie: napr. klavírne trio, dychové okteto, sólový recitál, vokálne zoskupenia. Len trochu pozabudlo na dostatočnú prezentáciu toho zatiaľ historicky najosvedčenejšieho komorného útvaru - sláčikového kvarteta. Americké Fine Arts Quartet sa predstavilo len v jednom kvartetovom kuse, ťažiskom koncertu však bolo sláčikové kvinteto...

27. 9. Magdaléna Hajóssyová - spev Marián Lapšanský - klavír

Slávnostné otvorenie 32. ročníka BHS bolo zároveň aj prvým komorným koncertom festivalu. Na začiatku zazneli oficiálne otváracie prejavy a odovzdávali sa výročné ceny Hudobného fondu a Slovenskej hudobnej únie. Od zástupcu Ministerstva kultúry sme sa dozvedeli, že: "...dramaturgia festivalu akcentuje niektoré momenty slovenského hudobného života, najmä Rok slovenskej hudby...". Viem, že tento novinový priestor nie je teraz na to, ale predsa sa pýtam: "Nie je to divné, že sme na SLOVENSKU vyhlásili Rok SLOVENSKEJ hudby? Veď podpora pôvodnej umeleckej tvorby autorov žijúcich na území zvrchovaného štátu by mala byť permanentným a prirodzeným záujmom patričných orgánov a inštitúcií. Nečudovala by som sa, keby RSH vyhlásili Američania (alebo vlastne asi čudovala...).

Hudobnou časťou slávnostného otvorenia BHS bol piesňový recitál Magdalény Hajóssyovej. Dramaturgia konfrontovala piesňové cykly dvoch autorov - B. Brittena a E. Suchoňa, ktorí majú v kontexte hudobnej tvorby svojich národov blízke postavenie. Obaja sa pričinili o jej zviditeľnenie (prepáčte už trochu sprofanovaný výraz...).

Magdaléna Hajóssyová zažiarila najmä v Brittenových Iluminániách pre soprán a klavír, op. 18 na rovnomennú básnickú zbierku A. Rimbauda. Jej sopránu disponujúcemu kvalitným fondom a trblietavými výškami akoby viac vyhovovala Brittenova lyrická melodika, striedaná s parlandovými pasážami. Slabšiemu vyzneniu Suchoňovho cyklu Ad astra na "sci-fi" poéziu Š. Žáryho (literárni vedci snáď odpustia...) prispelo i jeho zaradenie za komunikatívnejší a efektný Brittenov cyklus. K podporeniu celkovo veľmi pekného dojmu z Hajóssyovej spevu by však určite prispelo väčšie zameranie sa i na dynamickú drobnokresbu, ktorá medzi vydarenými forte a pianami občas predsa len chýbala.

Úloha sprevádzajúca Mariána Lapšanského bola nevďačná - veď oba cykly majú veľmi vydarené orchestrálne verzie a klavír je spevákovi takmer rovnocenným partnerom. Lapšanského výkon sa však tiež podpísal na vysokej úrovni koncertu.

Magda Hajjósyová a Marián Lapšanský na otváracom koncerte v Primaciálnom paláci.

29. 9. Fine Arts Quartet Gérard Caussé - viola

Americké kvarteto bolo jediným sláčikovým kvartetom na festivale a v tejto podobe sa predstavilo vlastne len v úvodnom kuse - populárnom Haydnovom "Škov ránčom" Kvartete op. 64, č. 5 (Hob.III:67). Od prvých taktov bolo jasné, že Američania disponujú výbornými nástrojmi, brilantnou technikou a spolu tvoria perfektne zohratý "team". V atmosfére Zrkadlovej siene sa vznášal prísľub zážitku z nadpriemerné- nujúcich široké spektrum nálad od vášne až po meditáciu. Na tieto podnety reagovali hráči veľmi citlivo, v ponuke mali pestrú paletu farieb, dynamických odtieňov a schopnosť tvarovať členitý materiál diela.

Na výhrady k Haydnovi som úplne zabudla...

Eugen Indjič

4. 10. Eugen Indjic - klavír

K vrcholom festivalu mal patriť recitál Eugena Indjica. Očakávania organizátorov i publika sa naplnili a v Redute zaznel výkon ako z príručky perfektnej klavírnej interpretácie. Z Indjicovej hry vyžarovala mužná sila, ktorú disciplinovane krotil a vkusne z nej čerpal v službách interpretácie rôznych štýlových období. V chronologicky ladenej dramaturgii predviedol naozaj virtuóznu hru striedajúc klasicistickú vyrovnanosť (L. van Beethoven: Sonáta F dur, op. 10 č. 2) s romantickou noblesou (F. Chopin: Tri mazurky in cis), dych berúcimi tempami (F. Chopin: Sonáta h mol, op. 58), impresionistickou tónomaľbou (C. Debussy: Prelúdiá, výber z 1. diela) i hrou na hranici zvukových možností nástroja (I. Stravinskij: Tri fragmenty z baletu Petruška).

10. 10. Moskovské klavírne trio

Aj keď vo mne výkon Fine Arts Quartet naozaj zarezonoval, ďalšie dni som prežívala v napätom očakávaní koncertu Moskovského klavírneho tria. Zázrak sa však nedostavil a vrcholom festivalu spomedzi komorných koncertov (ktoré som navštívila) zostal výkon amerického kvarteta.

Mozartovo Klavírne trio C dur KV 548 zaznelo na úvod koncertu. Prekvapil ma v porovnaní s americkým kvartetom "plechový" zvuk tria (že by slabšie nástroje?) a dlhšie som si musela zvykať na trochu vyššie intonovanie huslistu. Mozartovi však nechýbala obligátna ľahkosť a noblesa, na druhej strane však huslistom nevyhratý rýchly beh akoby stále presviedčal, že ide o "zahrievacie" kolo.

V technicky spoľahlivej a muzikálnej hre sa predstavilo trio v ťažiskových dielach koncertu - Ravelovom Klavírnom triu a mol a Šostakovičovom Klavírnom triu e mol, op. 67. Vznik oboch diel sprevádzali pochmúrne udalosti (1. svet. vojna a smrť priateľa), ich atmosféra však zďaleka nie je len trúchlivá. Moskovskému klavírnemu triu sa podarilo vystihnúť nálady jednotlivých častí a podať štandardný výkon.

Významným prvkom koncertu vážnej hudby je programový bulletin. Vizuálne celkom vkusná forma bulletinov BHS (i keď reklama na Hnojivá, ktoré zaberú! **vedľa programu koncertu mohla vyvolávať rôzne asociácie...) nemala vždy adekvátneho partnera vo svojom obsahu. Pri príprave týchto recenzií som si listovala v odbornej literatúre a niekedy ma "potešila" blízkosť formulácií, niekedy takmer zhoda už "klasikov" s autormi bulletinov BHS, inokedy sa text nápadne podobal textom z obalu starej platne, ktorej repertoár sa zhodoval s dramaturgiou koncertu. Nechcem tým povedať, že programový bulletin musí obsahovať pôvodné odborné články, i kvalitná kompilácia splní svoj účel. Ak však takmer citujem, je slušnosťou uviesť autora. Veď čitateľa určite zaujme názor toho-ktorého odborníka. Opačný postup je podľa mňa neslušnosťou. A ešte jedna poznámka. Pri dielach s vokálnym médiom by bolo dobrou pomôckou mať v bulletine text, a ak ide o cudzí jazyk, samozrejme, jeho preklad. Chápem, že to je možno nadštandardná požiadavka, ak jej nie je možné vyhovieť, pomôže aspoň slovenský preklad názvu diela, či jeho častí.**

ANDREA SEREČINOVÁ

Fine Arts Quartet. **Snímky M. Juríк (6), V. Hák (3), archív (4)**

Opera SND k nedožitému jubileu Jána Cikkera

Kriesenie umeleckých hodnôt

Niet pochýb o tom, že popularita opery Vzkriesenie od hudobného skladateľa Jána Cikkera, v rozhodujúcej miere podmieňuje aj všeobecné poznanie románovej predlohy veľkého ruského spisovateľa Leva Nikolajeviča Tolstého. V preklade do slovenčiny už koncom minulého storočia našiel medzi slovenskými čitateľmi živý záujem a trvalý ohlas.

Tolstého román Cikker čítal už v rokoch stredoškolských štúdií a otrasný príbeh nespravodlivo obvinenej ženy, bez záujmu súdu o pravdivé poznanie skutočnosti, skladateľovi prichádzalo na um vždy, keď javy nespravodlivosti burcovali jeho svedomie k otvoreným či vnútorným protestom. Ján Cikker, človek čistého srdca, pevného charakteru, úprimnej mysle, sa nikdy nevedel zmieriť s ľahostajnosťou postoja voči všetkému, čo ponižovalo ľudskú dôstojnosť, znevažovalo hodnotu ľudských činov, formovaných kritériami vrodenej vlastnosti pre etiku a morálku. Tieto tendencie sa v rôznych polohách a formách premietajú do celej skladateľovej hudobno-umeleckej tvorby, najvýraznejšie však do jeho deviatich opier a z nich vari najmä vo Vzkriesení. Za hodnotou tejto opery nezaostávajú ani ostatné. Iba námetmi a popularitou literárnych predlôh, z ktorých autor čerpal podnety pre tvorbu libriet a hudobno-dramatických stvárnení, nie sú natoľko známe ako Tolského román. Hudobná stránka Cikkerových operných diel však vôbec nezaostáva za hudobno-umeleckým potenciálom opery Vzkriesenie. Dokonca ani tie, o ktorých sa začalo tradovať ako o Cikkerových umeleckých prehrách. Tie by sa museli totiž pripísať skôr formám javiskových realizácií, než samotným dielam v partitúrach. Možno však s určitosťou predpokladať, že čas vyrieši aj tieto nezrovnalosti.

Klaudia Dernerová a Jozef Ábel

Pri sledovaní premiéry opery Vzkriesenie na javisku Slovenského národného divadla v dňoch 5. a 8. októbra 1996, skúsenému pozorovateľovi sa mohla vynoriť otázka - koľkých repríz sa toto náročné dielo dočká na javisku našej poprednej opernej scény. V Stuttgarte, kde bola realizovaná inscenácia G. Rennertom a českým dirigentom J. Krombholcom roku 1964, bolo Cikkerovo Vzkriesenie na repertoári plných šesť sezón. Nemci, a iste nielen oni, po premiére a niekoľkých reprízach dielo stiahli z repertoáru a po niekoľkomesačnej pauze i opätovnom "oprášení" ho znova zaradili do programu. Touto praxou, uplatňovanou po dobu šiestich sezón, si zabezpečili návratnosť investícií a súčasne umožnili poznať nové operné dielo podstatne väčšiemu počtu obecenstva. S Cikkerovým Vzkriesením ešte roku 1968 štuttgartské divadlo hosťovalo v Zürichu, kde sa predstavenie stalo veľkou celospoločenskou kultúrnou udalosťou a inšpirovalo divadlo v Berne k vlastnej inscenácii tohto diela. Tak teda: koľko repríz očakávame od Vzkriesenia na scéne opery SND? Mnoho, ak si vedenie našej opernej scény osvojí praktiky, aké už dávno pestujú mnohé európske divadlá. Takto Štátna opera vo Viedni mala dlhšiu dobu na programe Musorgského Chovančinu a Borisa Godunova a toto veľké dielo slávilo v Štrasburgu, Salzburgu, Bordeaux a inde po celé roky triumfálne víťazstvá práve na základe uvedenej praxe. Na týchto podujatiach sa významnou mierou podieľal aj Slovenský filharmonický zbor, ktorý nadobudol v tomto smere veľké skúsenosti.

Realizácie diela na javisku opery SND sa ujal režisér **Miroslav Fischer** a dirigent **Dušan Štefánek.** Zborové party naštudovala **Naďa Raková,** scénu navrhol **Milan Ferenčík,** účinkujúci sa obliekali do kostýmov podľa návrhov **Danice Hanákovej** a scénu nevestinca choreograficky naštudoval **Igor Holovač.**

Opera Vzkriesenie zaznamenala mnoho režijných koncepcií a nová bratislavská tento počet porozšírila o ďalšiu umeleckú dimenziu, na prvý pohľad zjavnú už tým, že réžia nerešpektovala Cikkerov dramaturgický pôdorys členenia na tri dejstvá, po dvoch obrazoch, spájaných intermezzami. M. Fischer rozdelil dejový proces "na život pred mrežami a život za mrežami". Jedna prestávka člení dielo na dve časti, z nich prvá sa končí Nechľudovým sebaspytujúcim intermezzom, druhá - ako je známe - Katušinou smrťou. Tejto koncepcii režisér nechal prispôsobiť aj scénu. Centrálna stavba prvej časti, postavená na točni, umožňuje z rôznych strán rozdielnu funkčnosť. Schody na poschodie raz vedú do obývacích priestorov starých majiteliek domu, inú funkciu zohrávajú v nevestinci a znova inú v súdnej scéne, prirodzene, vždy s príslušnými doplnkami charakterizačných rekvizít. V druhej časti dominantnú úlohu scény tvoria mreže - opäť v rôznych tvaroch, polohách, ale vždy zdrvujúco symbolizujúce neslobodu. A keď v poslednej scéne zmiznú, nahradí ich odrôtovaný plot, vysoký, pichľavý, znova nanajvýš funkčný, hoci nedohľadné sibírske priestory nedávajú ani malé nádeje na únik.

Uvedeným rozdelením vznikli aj niektoré problémy. Jedným z nich je napr. prvé intermezzo, označované ako Katušino. Po ľúbostnej noci dievča ostalo samodruhé a starenky ju vyhnali z domu. Zostala na ulici - bezradná, bez pomoci, iba s nesmelou nádejou v srdci, že azda pomôže človek, ktorý ju uvidel do nešťastia. Vraj, na návštevu nepríde. Nemá čas zastaviť sa. K vlaku, ktorý prichádza, prišla v poslednej chvíľke, keď sa práve pohýna na ďalšiu cestu. Nik nepočul jej volanie: "Zastavte vlak, zastavte..." a nik nevedel, že odváža aj zvyšok nádeje na záchranu jej dôstojnej budúcnosti. A tá upachtenosť bežiacej k vlaku, v noci, cez les, v daždi, s typickou zadymenou atmosférou malej vidieckej staničky, v sledovanej režijnej koncepcii chýbala. Na rozdiel od Cikkerovho sprítomnenia tohto dejového úseku, režisér volil formu spomienky ako v Tolstého románe. Nejde teda o zásadnú chybu, iba o odklon oslabujúci kontrast obsahovotvorných nálad, na ktorých si skladateľ zvlášť dával záležať a to nielen v hudbe, jej adekvátnych výrazových prostriedkoch, ale aj vo vizuálnej zložke inscenácie. Blikajúci pruh svetla vtipne navodzoval dojem mihania osvetlených okien odchádzajúceho vlaku, ale vzápätí pád Katuši k stolu, pri ktorom pred chvíľou Nechľudov večeral, oslabuje dojem pravdivosti, lebo nezmenené prostredie stiera asi polročný, či väčší časový dramatický predel. Naproti tomu druhé intermezzo, celkom splývajúce so súdnou scénou, sa javí ako jej logické pokračovanie, v ktorom Nechľudov, hnaný výčitkami svedomia, si uvedomuje dosah svojho nerozvážneho činu spred desiatich rokov a jeho dôsledky, siahajúce až po odsúdenie Katuši na osem rokov nútených prác na Sibíri. V tomto prípade jednotné prostredie súdnej siene ešte prehlbuje účinnosť tryznivej spovede previnilca.

S primeranou dávkou tolerancie režisér rátal aj pri riešení niektorých úsekov v druhej časti inscenácie. Nie dosť jasne pôsobí druhá návšteva Nechľudova vo väzení. Nevedno, kde sa odohráva: v Katušinej cele, čo by naznačovalo lehátko, alebo kdesi v kancelárii, či na chodbe? Ani v tomto prípade nejde o zásadný nedostatok, ale nejasnosť pôsobí rušivo, podobne, ako vyskytujúce sa "nedotiahnutosti" v práci so svetlami. Tie zavše viac osvetľujú voľné priestory ako účinkujúce postavy. Ak by však režisér mal na mysli rembrandtovské riešenie dramatizmu svetlom a tieňom, muselo by sa to premyslieť vo výraznejších tvaroch.

Z hľadiska technického treba doriešiť spev Katuši spoza scény v prvom obraze. O niečo úspešnejšie vyznel na druhej premiére, ale nevyrovnal sa kvalite nahrávky spevu mládenca (Peter Oswald), taktiež v úvodnom obraze. Sú to zbytočné nedostatky, ktoré nemožno prehliadať, lebo v konečnom dôsledku tým hodnotia aj prácu režiséra a hercov. O tej ako celku sa možno vysloviť s uznaním, hoci niektoré riešenia viac závisia od schopnosti jedincov ako od režijnej koncepcie. Samotná postava Katuši, stvárnená umelecky zrelou, divadelne skúsenou **Elenou Holičkovou** a mladou **Klaudiou Dernerovou,** sa rozdielne javí aj v javiskovej realizácii. Väčšie umelecké skúsenosti sa vo výkone E. Holičkovej premietli do oblúku mohutnej gradácie, ktorá od jemnocitnej devy, cez praktiky v nevestinci, postupne vrcholí až pri prvom stretnutí s Nechľudovom na väzenskom dvore, v prejave surového vulgarizmu. Aj tak treba uvážiť "mieru opitosti Katuše", lebo to sa dá vyjadriť aj menším potácaním. Klaudia Dernerová volila pre úlohu Katuši výrazove miernejšie i cudnejšie tvarovanie. Režisér jej trochu zbytočne vnucuje prílišnú náklonnosť k Nechľudovovi. Jednoduché dedinské dievča je v prejavoch citových vzťahov zdržanlivejšie a viac šetrí aj horúcimi objatiami, aké prezrádza tieňohra na bielom závese. Naproti tomu útočnosť Nechľudova, dráždená erotickým cítením, je prirodzená, pravda, únosná miera je aj pri formovaní tejto postavy nevyhnutná. Nechľudov je kňaza, a hoci sú aj medzi kňažatmi rôzni ľudia, váľanie sa po podlahe a viditeľné znásilňovanie Katuši by Cikkerovi bolo rozhodne cudzie. Podobne aj jeho pobehávanie po súdnej sieni je neprirodzené stavu, veku a uvážlivej povahe Nechľudova. Aj na mieste, kde sedel ako porotca, by Martin Babjak vedel vyťažiť psychologicko-dramatický výraz primeranej intenzity, lebo zo stoličky možno vstať, pokročiť bližšie k zábradliu, v strhujúcich momentoch prejaviť farchu výčitiek svedomia aj bez veľkých gest a vonkajších vzrušení. Práve tým by viac zvýraznil svoje charakterové vlastnosti i svoju vznešenosť a spoločenské postavenie. V ďalších úsekoch dejového vý-

Elena Holičková a Martin Babjak.
Snímky K. MARENČINOVÁ

vinu sa s koncipovaním týchto dvoch hlavných postáv a ich hudobno-hereckým stvárnením možno plne stotožniť.

Režisér mal na zreteli aj adekvátnu diferenciáciu postáv v súdnej scéne. Avšak typizácia štátneho žalobcu (Ján Ďurčo) a obhajcu (Igor Pasek) by potrebovala určité prehĺbenie. Najmä smiešna figúrka žalobcu, ktorému je ľudský osud na míle vzdialený, potrebuje nielen vonkajšie, ale aj vnútorné zvýraznenie bufózným tónom hovorovej reči, adekvátne modifikovaným do urválkovskej komickosti a zákernosti. Z tejto úlohy je možno vyťažiť po stránke obsahovej priam rozhodujúcu tvárnosť celého obrazu. Hraná dôstojnosť, ale rovnaká duchovná obmedzenosť musí charakterizovať aj postavu obhajcu. Práve tieto dve postavy v skutočnosti profilujú staré ruské súdnictvo a aj tým patria medzi výrazove náročné úlohy.

S náhľadom réžie sa možno stotožniť pri formovaní ďalšej dvojice - umiernených domácich pani **A. Starostovej** v úlohe Sofie a **I. Kirilovej** ako Márie. Realisticky vernú podobu dal **Ondrej Malachovský** postave Inšpektora, **Robert Szücs** svojmu Poradcovi, **Ladislav Neshyba** Tichonovi atď. Viac tvorivej aktivity si vyžiadalo formovanie úlohy Feraponta, kupca, pravidelného návštevníka nevestinca pani Kitajevovej. **Jozef Ábel** je dostatočne rozšafný, mnohotvárny, avšak pri "opitosti" by stačilo iba jedno vystúpenie na stoličku a stôl. Tak ako neúčinkuje opakovaný vtip, v hereckom prejave pozitívne nepôsobí opakovaný herecký čin, gesto a pod. Jeho "umieranie" na prvej premiére bolo presvedčivejšie ako na druhej, kde chýbal slovný sprievod (vodu, pomoc, umieram a pod.). Vo filmovej tvorbe dámy funkcie pani Kitajevovej vystupujú ako dôstojné matróny. Tomu je prispôsobené aj ich oblečenie, hoci vonkajším vzhľadom je vždy zjavné o koho ide. **Jitka Saparová-Fischerová** naplnila svoju úlohu viacpolohovou hereckou dimenziou (vie byť obchodnícky vážna, ale aj rozpustilo zábavná) a to by bola docielila aj trochu miernejším oblečením. Výborne rozohrala úlohu Bočkovovej **Anna Czaková,** ktorá mala po výkonoch **S. Malachovského** ako čašníka Kartinkina dobrého partnera. Jeho Čašník disponoval viacerými typizujúcimi vlastnosťami, avšak profesionálny pracovník tohto povolania by rozlámanú stoličku v momente vyniesol z miestnosti.

Sympatie publika si vyslúžila dvojica starých manželov kdesi na Sibíri, pomáhajúca väzňom, trápeným mesiacmi pochodov a unavením na smrť. **A. Michalková** a **L. Uhrík** dali postavám Marfy a Piotra podobu ľudskosti, citlivých samaritánskych duší, jednoduchých, nefalšovaných ruských ľudí, presne takých, akých zobrazuje vo svojej tvorbe aj L. N. Tolstoj a iní velikáni ruskej literatúry. Lenže Tolstoj verne zobrazil aj typ povrchného predsedu súdu a táto úloha v stvárnení **Vladimíra Kubovčíka** nadobudla hodnovernú účinnosť v tom, že na jeho činoch a myslení bolo očividné, ako snuje plány na stretnutie s mladou Švajčiarkou, než by myslel na nešťastie a spravodlivý rozsudok nad obvinenými. Zámerne sa dotýkam aj týchto tzv. malých postáv, lebo sú organickou súčasťou celého inscenačného obrazu a preto sú dôležité.

Za priestor svojej osobnosti mocne preniká aj politický profil (znova uväzneného) revolucionára Simonsona v realizácii **Ivana Ožváta.** Táto postava v kontexte s ústrednou dvojicou pôsobí v určitom slova zmysle sebavedome, ba miestami v prirodzenej ľudskej dôstojnosti až vznešene. Tento rys Simonsona kedysi výstižne vyjadroval Gustáv Papp a aj v podaní súčasného protagonistu sa vyníma nad ostatné menšie úlohy. Obecenstvo ho registruje a akceptuje. Má však voči sólistom ako celku zásadnú pripomienku: málo rozumieť ich spievanému slovu.

Réžia sa primerane vyrovnala aj s obtiažnou úlohou veľkých zborových scén. Najmä záverečný pochod väzňov je mimoriadne účinný, strhujúci hlbokou ľudskou tragédiou. Väčšie spestrenie by sa žiadalo v umiestnení zboru na väzenskom dvore, kde väčšina žien sedí, muži zase stoja, čo pôsobí trochu jednotvárne. Uvedomujem si, že režisér touto východiskovou pozíciou sledoval možnosť neskoršieho dramatického nárastu revolty, ale to nebráni hodnoverne oživiť aj jej začiatok. Väčšie rozvrstvenie, viacpolohovosť tohto obrazu by prehĺbila jeho celkovú expresivitu. Z veľkých scén však zaostáva obraz v nevestinci. Pôsobí unavene, ospalo, čo by síce zodpovedalo nútenej zábave žien tohto povolania, ale na javisku sa žiada výraz temperamentu, vitality, iskrivosti, kde kankan musí trhnúť potlesku na otvorenej scéne. Choreograficky je totiž chudokrvný, podvyživený, bez nápadov a z hľadiska funkčnosti je to vlastne najslabší obraz. A zdá sa, že hlavná príčina tkvie v hudobnom stvárnení Cikkerovej partitúry a v málo kategorickej taktovke dirigenta.

Cikkerova hudba v tejto opere je veľmi náročná na psychologicko-tempovo-dynamické tvarovanie, sice silne dotované prednesovými znamienkami autora v partitúre i v klavírnom výťahu, ale tiež silne závislá na jej umelecko-interpretačnom dotváraní, v ktorom agogika má dôležité poslanie. Sú známe názory, že skladateľov záznam v partitúre predstavuje iba polovičný úspech umeleckého diela. O druhú polovicu sa musí postarať dirigent a kolektív účinkujúcich, ktorý vedie a svojimi umeleckými názormi usmerňuje do výsledného tvaru. Ak si uvedomíme, čo vyťažil z tejto partitúry kedysi Jaroslav Krombholc v Prahe a čo Ladislav Holoubek v Bratislave, ako sa s dielom pasovali mnohí zahraniční dirigenti, tak pri všetkej úcte k nespornému talentu nášho Dušana Štefánka, hudobnému stvárneniu Cikkerovej partitúry chýba práve zásadný, tvorivý, umelecký príspevok dirigenta. Túto partitúru nestačí iba odmávať, či trochu pozmeniť tempo a dynamiku. V Cikkerovej opere žije každá hudobná myšlienka, fráza, motív, ba aj obyčajné spojenie dvoch tónov osobitosťou diferencovanej pulzácie, prešpikovanej psyhologickým tvarovaním umeleckého diela ako celku i v jeho parciálnych útvaroch.

Týka sa to každého momentu skladateľovej partitúry. Prvé zaznenie Katušinej klesajúcej témy (malá tercia, veľká sekunda, malá tercia), na hlboko znejúcej zádrži v base a podloženej akordom dvoch čistých kvínt, predelených zmenšenou kvartou, musí zaznieť čistotou duše dievčaťa a tým vzbudiť pozornosť poslucháča. Aj v piano pianissime musí byť rozoznateľná, počuteľná aj vtedy, keď znie v rôznych obmenách, sprevádzajúc neodvratnú Katušinu cestu na šikminu. Rovnako dôležitú funkčnosť zohráva pieseň mládenca spoza scény v prvom obraze, ktorá Katuši utkvieva v pamäti po celý život, lebo splýva s jej mocným erotickým zážitkom prvého milostného opojenia. Jej objavovanie sa v hudobnom procese vždy súvisí s myšlienkou Katuši na Nechľudova a preto je psychologicky veľmi dôležitá. Takto sa však žiada zvýrazniť aj ďalšiu príznačnú hudobnú tematiku Nechľudova, Smeľkova, Simonsona ap. Orchestrálne stvárnenie hudobnej tematiky má tú výhodu, že v ňom možno vyzdvihnúť zvučnosť konkrétneho nástroja alebo skupiny nástrojov a tým aj prehĺbiť význam inštrumentácie.

Cikkerova partitúra je nesmierne bohatá - timbrove, výrazovou expresivitou, harmonickou štruktúrou, akordikou, rytmom a ďalšími výrazovými prostriedkami.

Autor ich použil na realizáciu svojich predstáv. Rátal však vždy s dostatočne zrelou partnerskou spoluprácou interpretov. Som presvedčený, že Dušan Štefánek, keď podobne ako mnohí veľkí dirigenti, bude študovať Cikkerovu partitúru aj o niekoľko rokov, začuduje sa, ako mohol to či ono v minulosti prehliadnuť.

MICHAL PALOVČÍK
Snímky K. Marenčinová

Ad: Národné, individuálne, univerzálne alebo tri stránky jednej veci

Stalo sa dobrým zvykom usporiadať v rámci festivalu BHS muzikologický fest - medzinárodnú muzikologickú konferenciu a prezentovať tak aj muzikologický podiel na najkoncentrovanejších slávnostiach hudby v Bratislave (3. - 5. 10. 1996, Zichiho palác). Keďže posledných pár rokov už nie je tím organizátorov vopred určený, iniciatívy vychádzajú od *individuálnych* muzikológov, pričom *univerzálnu* záštitu vždy drží Slovenská muzikologická asociácia pri SHÚ. Tento rok špeciálne bol za finančnej spoluúčasti *národného* fondu Roka slovenskej hudby.

Odbornú garanciu nad tohtoročnou konferenciou s názvom **NÁRODNÉ, INDIVIDUÁLNE A UNIVERZÁLNE PRVKY V HUDBE** mala **Dr. Jana Lengová, CSc.,** ktorá nám o koncepcii, zámeroch a tematickej aktuálnosti podujatia na úvod povedala: *"Tému konferencie* Národné, individuálne a univerzálne prvky v hudbe *považujem za aktuálnu a nosnú už aj preto, že patrím k usporiadateľom podujatia. Možno budú tiež zaujímavé niektoré informácie zo zákulisia. Konferencia totiž vznikla zlúčením pôvodne dvoch muzikologických podujatí. Prvé malo byť v Banskej Bystrici a ďalšie v rámci BHS v Bratislave - obe mali svojich usporiadateľov, ktorí neboli totožní. Fúzia bola vynútená nedostatkom finančných prostriedkov. Názov konferencie platil pôvodne pre Banskú Bystricu a jeho spoluautorkou je Dr. Marianna Bárdiová. Pri príležitosti tohtoročného 60. výročia úmrtia J. L. Bellu sme chceli pokračovať v tradícii banskobystrických konferencií (1993, 1994) tak, aby sa téma konferencie dotýkala prelomu 19. a 20. storočia a najmä generácie slovenských skladateľov, ktorá sa v tomto období formovala. Tri kategórie, ktoré zahrnuje téma, sú natoľko vývojovo dôležité, že by sme ich mohli pozorovať už v hudbe starovekých národov. Prirodzene, tak ako sa modifikuje ich význam, tak sa mení aj ich vzájomný vzťah a hierarchia."*

Tematicky boli príspevky začlenené do dvoch okruhov, a to *Všeobecné aspekty problematiky* a *Osobnosti*. Vzhľadom na možnosť širokého záberu tém, ktoré centrálny názov konferencie ponúkal, patrilo nekonvenčne prvému okruhu vždy dopoludnie a druhému popoludnie.

NÁRODNÉ

Zaradili by sme sem príspevky, ktoré sa určitým spôsobom vzťahovali na národnú problematiku a konkrétnych skladateľov tohoktorého národa. K našej slovenskej kultúre sa nosne obrátilo niekoľko štúdií. O J. L. Bellovi sa môže dnes hovoriť objektívnejšie, zvlášť vo vzťahu k jeho "národnému, individuálnemu a univerzálnemu", v porovnaní so staršou muzikologickou literatúrou (Marginálie k Bellovej tvorbe z rokov 1862-1869 - **J. Lengová**). Bellova národná identita vyrastala z cyrilometodskej tradície (hlásil sa k cecilianizmu), aj keď v porovnaní s literatúrou 19. storočia nebola až tak pregnantná. Nadšený bellovec **O. Hafner** z Gracu vyslovil nad Bellovou nemeckou piesňovou tvorbou niekoľko otázok: na základe čoho si Bella vyberal literárne predlohy?, ako si vyberal vydavateľov?, aký bol vzťah vtedajších skladateľov k Bellovi? Na takéto otázky sa však práve zo strany muzikológa očakávajú aj odpovede... O Bellovi sa diskutovalo veľa a plodne, podobne ako o jeho banskobystrickom súčasníkovi Jánovi Egrym **(Ľ. Červená),** u ktorého sú však hudobnohistorické výskumy oveľa zložitejšie, pretože jeho rukopisy sú dlhé roky "majetkom" (?) banskobystrickej fary a jednej súkromnej osoby... Búrlivú diskusiu vyvolala aj téma príspevku **Ľ. Chalupku,** ktorý si všímal ako sa na problematiku národného, individuálneho a univerzálneho v slovenskej hudbe pozerali v rokoch 1945-48. V poslednom období často pertraktovaná otázka objektívnosti názorového spektra staršej slovenskej muzikológie stále naliehavejšie upozorňuje, že v nej prevažovalo skôr to "individuálne" ako "univerzálne". Potvrdil to i referát **L. Kačica,** keď poukázal na niektoré staršie publikácie o dejinách hudby na Slovensku, v ktorých sa názorové prúdy členia na tzv. národné a tzv. európske. Pravdivejší obraz o dejinách hudby na Slovensku môžu v tejto súvislosti priniesť len nové čiastkové výskumy a detailné zmapovanie týchto javov. Avšak, ako vyplynulo zo slov **H. Loosa** z Chemnitzu, s podobným problémom názorových krajností zápasí od svojich počiatkov aj nemecká muzikológia, ktorá nie je vo výklade dejín hudby jednotná. Je skôr nacionalisticky ladená. Odvaha H. Loosa ku kritike proti vlastnej, "nedotknuteľnej" nemeckej muzikológii bola prijatá mimoriadne pozitívne, s konštatovaním, že je potrebná práve teraz, keď otvorením hraníc sa znovu oživuje priestor na dialóg.

Vhodnou štúdiou boli poznámky k Cikkerovej opere Vzkriesenie od **V. Zvaru** vzhľadom k premiére opery na tohtoročných BHS, ktorú mohli spoločne vidieť všetci účastníci konferencie. Problematikou slovenskej kultúry sa zaoberali ešte príspevky **E. Szorádovej** (Význam Viedne vo vývoji hudobného nástrojárstva na Slovensku), **J. Bázlika** (Z denníka V. Figuša-Bystrého) a **Z. Vitálovej** (Vzťah Schuberta a zakladateľov slovenskej národnej hudby). Nad esteticko-filozofickými kontextami v diele G. Mahlera a nad hudobným romantizmom sa zamyslel **V. Fulka.**

Z môjho pohľadu jedným z najzaujímavejších príspevkov, vzťahujúcich sa k centrálnej téme konferencie, boli úvahy **T. Talliána** z Budapešti o B. Bartókovi. Bartók ako realista a skeptik v povojnových rokoch hľadal východisko zo svojho pocitu prázdna v hľadaní obsahu sveta, samotného jeho univerza. Oproti tejto skepse objavil nový, individuálny spiritus v ľudovej piesni ako psychologickom archetype, ktorým chcel zbratať všetky národy a vytvoriť akýsi realistický protisvet, reprezentujúci všetky ľudské pocity, nie len

Otvoreniu konferencie predsedali Dr. Jana Lengová, prof. Oskar Elschek a Dr. Ingeborg Šišková. Snímka M. Jurík

tie idealistické, aké preňho predstavoval predchádzajúci hudobný svet.

Českí muzikológovia sa sústredili na prezentáciu svojej národnej kultúry v referátoch **M. K. Černého** (Znaky štýlovej diferenciácie v zakladateľskej vrstve českej národnej hudby navzájom i voči európskej hudbe), **R. Pečmana** (Foersterovo spirituálne poňatie C. Debussyho), **J. Gabrielovej** (Piesňová tvorba J. B. Foerstera) a **A. Burešovej** (Česká zborová tvorba pre deti a národná hudobná kultúra).

Ako sa prelína národné, individuálne a univerzálne v poľskej hudbe, konkrétne v tvorbe I. J. Paderewského vysvetlila **I. Poniatowska** z Varšavy a **V. Malinowski**, tiež z Varšavy, dôkladnými analýzami rozobral univerzálnu a národnú podmienenosť v individuálnom Lutoslawského prístupe ku vlastnej kompozícii.

UNIVERZÁLNE

Všeobecnejším hudobnovedným úvahám sa venoval ďalší okruh referentov. Úvodný referát celej konferencie patril **O. Elschekovi** a jeho názoru na národné, individuálne a univerzálne ako na *tri stránky jednej veci.* Nevdojak mi už po jeho prečítaní napadlo, že by sa pre svoju výstižnosť mohol stať mottom i záverečným rezultátom celej konferencie. **I. Šišková** z rôznych strán charakterizovala svojbytnosť v európskej kultúre, pričom imperatívne zdôrazňovala stále silnejúce degradačné prúdy amerického komercionalizmu. Filozoficky ladený príspevok **J. Albrechta** pojednával o štýle v hudbe, ktorý je určitou formou kontaktu, závislosti, univerzálnosti, na druhej strane však podmienkou každej individuálnej sebarealizácie. Zaujímavé témy si k problematike trojprvkovosti v hudbe zvolili **T. Hochradner** zo Salzburgu - Idyla a utópia: "hortus musicalis" zo začiatku 19. storočia, **L. Kantner** z Viedne - Pastorálny motív v sliezskej, slovenskej, českej, alpskej a románskej cirkevnej hudbe a **M. Blahynka** - Exotizmus v opere.

Úzko špecializovanými problematikami z oblasti systematickej hudobnej vedy sa zaoberali **Z. Martináková,** ktorá ukazovala na základe matematických analýz možnosť vyjadrenia štýlovosti v hudbe, **A. Mertsch** z Berlína v psychologicky ladenom referáte - Zosobnenie a odosobnenie ako momenty hudobného výrazu a **I. Lábska-Kajanová,** ktorá našla rytmické archetypy v jazze a rocku, negujúce "národné" a smerujúce k "univerzálnemu". Príspevky boli náročnými apercepčnými momentami konferencie.

INDIVIDUÁLNE

Individuálne sme sa opýtali na individuálny názor niektorých aktívnych účastníkov konferencie, ktorí na otázku, v čom vidia tematickú aktuálnosť konferencie v súčasnosti, odpovedali:

T. Tallián (Budapešť): *Tieto tri prvky boli v hudbe vždy aktuálne a prítomné na všetkých úrovniach. Každý z nich svojím spôsobom medzi sebou navzájom osciluje a preto som presvedčený, že téma tejto konferencie vždy bola, je a bude nanajvýš aktuálna.*

A. Burešová (Olomouc): *Zvlášť v tejto dobe nemôže byť muzikológia k tejto otázke ľahostajná. Veď všetky tradičné hodnoty artificiálnej hudby sú dnes narušené a rozkolísané a mladá generácia je orientovaná na iné princípy apercepcie.*

I. Lábska-Kajanová (Bratislava): *Problematika tejto trojprvkovosti v hudbe je už pomerne dosť stará, v podstate sa tiahne od 19. st., akonáhle sa v histórii začali objavovať národné kultúry ako také. Téma konferencie určitým spôsobom akceptuje práve ten okruh problémov, ktorý so sebou prináša súčasný hudobný vývoj.*

O. Haffner (Graz): *Všetky tri prvky sú v hudbe úzko prepojené a na ich vzťahy môžeme poukázať len konkrétnymi analýzami ich tvorcov.*

J. Albrecht (Bratislava): *Ja som tú tému pokladal za vrcholne akútnu, totiž dnes je všeobecne čas sekularizácie a zjednotenia a tieto volajúce pohyby cítiť aj v umení. Napr. otázka národného povedomia kráča po nebezpečných chodníkoch a vedie niekedy až k silným a veľkým roztržkám. Pritom národnosť v Európe je sekciou, spájajúcou sa s hovorovým jazykom. V skutočnosti sú si ale ľudia oveľa podobnejší, než len ako vyzerajú a ako sa správajú. A jazyk by mal spájať a nie oddeľovať. A tak je to aj s umením. Naša veľkosť je v tom, čo si osvojujeme, čo zvládneme, to čo je to naše v prvom rade. A v sekundárnom rade je naše to, čo dokážeme vynachádzať a vyvodzovať z toho všetkého, čo sme si osvojili. To je ten kreatívny, aktívny moment. Zvlášť príspevok H. Loosa a následná diskusia ukázali, že táto konferencia je veľmi správna a veľmi užitočná. Pekne sa formovala, ja som bol veľmi spokojný.*

V. Malinowski (Varšava): *Veľmi aktuálna téma vzhľadom na fundamentálne zmeny na mape Európy, ktoré neboli od 18. storočia. A keďže stredoeurópske krajiny hľadajú svoju svojbytnosť, treba hľadať tieto nové súvislosti. V súčasnom hudobnom dianí sú veľmi dôležité také aktivity, ktoré pomáhajú hľadať tieto momenty. Sú to napr. u vás na Slovensku Stredoeurópsky festival koncertného umenia v Žiline, alebo naše Dni hudby krakovských skladateľov. Tu možno hovoriť o univerzálnom prostriedku. A v dnešnej absolútne novej dobe môžme hľadať samých seba práve z tohto univerzálneho bodu pohľadu, ktorý je (zároveň) pre všetkých spoločný. Podobne aj vašou konferenciou sú tieto myšlienky univerzalizmu zrealizované, a to vo fáze filozofického a veľmi dôležitého slovného vyjadrenia.*

T. Hochradner (Slazburg): *Nemôžem nájsť vhodnejšiu odpoveď, než tú, ktorú už vyslovil prof. Elschek v svojom úvodnom referáte: v hudbe to budú vždy* tri stránky jednej veci.

P. S. Tri stránky jednej veci - po tretie

Stálo ma to nemálo energie, kým som sa definitívne rozhodla, že svoje P. S. na margo "národného, individuálneho a univerzálneho" chápania pojmu *konferencia* vo všeobecnosti, nezaťažím všakovakými vlastnými úvahami; vysvetlenie sa môže snáď nájsť niekde medzi riadkami, a preto sa len jednoducho pýtam:

- Sú konferencie takéhoto typu určené len *individuálnemu* okruhu muzikológov? Alebo je práve toto jedinečný priestor na (nielen) odborné *univerzálne* kontakty a vdýchavanie *medzinárodnej* aktuálnosti, ktorý je usporadúvaný pre široké plénum slovenských hudobných a kultúrnych aktérov?

- Ako je to *univerzálne* s dialógom skladateľ - interprét - muzikológ? Má si iba muzikológ *individuálne* rozširovať obzor návštevou koncertov alebo premiér *národných* diel? Alebo by to malo platiť aj naopak?

- Sú študenti hudobno-teoretických odborov VŠ *univerzálne* k svojmu budúcemu povolaniu naozaj správne motivovaní, keď ich účasť na vrcholných muzikologických podujatiach je temer vždy nulová? Sú vari frustrovaní svojím *individuálnym* profesijným výberom? Či si dokonca už myslíme, že sme tak *univerzálne* dokonalí?

- Dokedy budeme ešte deklarovať svetu naše *národné* špecifikum tvz. "bleskových vpádov" *individualít,* ktorí si namiesto odborného *univerzálneho* dialógu prídu vypočuť len samých seba?

- Aký je medzinárodný štandard rokovacieho jazyka konferencií? Obmedzíme sa na *národný* prejav a necháme odplávať *univerzálne* spojenie? Alebo sa rýchlo naučíme odbornú nemčinu? Alebo si jednoducho *individuálne* nasadíme tlmočnícke slúchadlá?

ALEXANDRA SCHMIDTOVÁ

BHS v rozhlase a televízii

32. ročník Bratislavských hudobných slávností bol veľmi vydarený a bohatý, najmä z hľadiska účasti zahraničných orchestrov a komorných súborov, aj kvality interpretačných výkonov. Dramaturgia bola zaujímavá a príťažlivá. Napriek tejto skutočnosti záujem rozhlasu a televízie bol menší ako v minulosti. Priamym prenosom vysielal rozhlas tri koncerty, televízia dva a aj záznamov bolo menej. Najviac ma sklamalo, že zvyčajné "Spravodajstvo z BHS", ktoré bolo v minulosti samozrejmosťou - v rozhlase v Dobrom ráne, v televízii neskoro večer - tento raz nebolo vysielané. Uvedomujem si, že príčina nie je v pracovníkoch týchto médií, ale vo financiách. Niet peňazí...

Priamy prenos otváracieho koncertu bol iba v televízii a bol pre pracovníkov, ktorí sa na ňom zúčastnili, tvrdým orieškom. Poradili si s ním viac-menej výborne.

Odznelo tu jediné dielo: 8. symfónia Gustáva Mahlera. Autor o nej napísal: "Práve som dokončil svoju ôsmu - je to najväčšie zo všetkých diel, ktoré som doteraz vytvoril. A také zvláštne obsahom i formou, že sa to nedá opísať. Predstavte si, že začína znieť a zvučať Vesmír. Že to už nie sú ľudské hlasy, ale obiehajúce planéty a slnká." Čo k tomu dodať? Hádam iba to, že na interpretácii sa podieľa niekoľko sto hudobníkov: obrovský orchester s rozšírenými bicími nástrojmi, dva veľké miešané zbory, detský zbor a 8 sólistov. Som rada, že som dielo počúvala z televízneho prenosu, lebo som presvedčená, že sieň Reduty je priamalá na takýto zvukový zážitok.

Televízny prenos tento problém vyriešil premyslenou a rafinovanou prácou so zvukom - zvukový majster **Bohunický.** Symfónia nestratila na svojej monumentálnosti, ba hádam získala na prehľadnosti a pochopiteľnosti.

Hudbu aj v koncertnej sieni viac počúvam, ako sa na ňu dívam a tak si nie príliš všímam - obraz, partitúru som nemala, no zdá sa mi, že kamery menej blúdili ako kedysi. Je to aj zásluhou režiséra. **M. Fischera** a hlavného kameramana **Ľ. Vladára,** no najmä väčšieho počtu kamier a lepšieho technického vybavenia.

Orchester SF odviedol kus dobrej a neľahkej práce, práve tak, ako Slovenský filharmonický zbor (zbormajster **J. Rozehnal**), Spevácky zbor mesta Bratislavy **(L. Holásek)** i Bratislavský detský zbor **(E. Šárayová).** Zo sólistov ma najviac upútala maďarská sopranistka **Mária Temesi,** český barytonista **Ivan Kusnjer** a náš - v koncertnom speve neprekonateľný - **Peter Mikuláš.** V úcte sa skláňam pred dirigentom **Ondrejom Lénardom** - bolo to vyvrcholenie jeho "posadnutosti" **Mahlerom.**

Záverečný koncert BHS bol vysielaný priamym prenosom na STV 2 a rozhlasovou stanicou Devín. Prevedenie koncertu som počúvala z rádia a pozorne som sledovala i obrazovku. Televízna réžia, ktorú viedol **Pavol Fükö,** bola perfektná. Spolupráca s kamerami taká presná, že poslucháč a divák mal dojem, že sa pozerá do partitúry. Zásluhu na tom má i hlavný kameraman **Ľ. Vladár.**

Záverečný koncert BHS patril medzi najlepšie koncerty 32. ročníka BHS. Symfonický orchester Slovenského rozhlasu ma opäť presvedčil, že v súčasnosti je najkvalitnejším slovenským orchestrálnym telesom. Sláčikové skupiny znejú kultivovane, majú bohatú dynamickú škálu, dychové nástroje znamenité ladenie. Je vidno, že šéfdirigent **Robert Stankovský** s orchestrom sústavne a cieľavedome pracuje - veď je odchovancom Ladislava Slováka! - jeho dôstojným pokračovateľom, čo dokumentoval aj premyslenou koncepciou a vrúcnym precítením 7. symfónie Alexandra Moyzesa. Stankovského pozýva aj Česká filharmónia a hosťuje i v zahraničí. Je veľkou nádejou pre budúcnosť.

Sólistom Koncertu pre husle a orchester L. v. Beethovena bol rakúsko-slovenský huslista **Tibor Kováč,** ktorý upútal krásnym tónom, prirodzenou hrou, klasickým pochopením diela. Tempá nepreháňal a v kadenciách sa zaskvel brilatnosťou svojej hry.

Okrem záverečného koncertu BHS zabezpečil rozhlas priamy prenos ďalších dvoch koncertov: 5. X. koncert SOSR a 6. X. organový koncert anglickej organistky **Gillian Weir.**

Na orchestrálnom koncerte výborný nórsky violončelista **Torleif Thedéen** zahral Dvořákov Koncert pre violončelo a orchester a dirigent **Bystrík Režucha** ma veľmi príjemne prekvapil interpetáciou Symfónie d mol C. Francka. Počnúc jeho osobnou premiérou tohto diela som jeho interpretáciu počula viackrát. Vždy bola korektná, presná, ale viac-menej neosobná. Tentoraz to bol výkon zrelého umelca s hlbokým pochopením a emocionálnym ponorom do obsahu diela.

Všetky koncerty vysielané rozhlasom boli prenášané z koncertného štúdia na Mýtnej ulici. Znovu sa potvrdilo, že táto sieň je koncipovaná pre nahrávanie - v koncertnej sieni má poslucháč pocit, že zvuk je akýsi "utlmený". Väčší pôžitok má poslucháč pri rozhlasovom prijímači.

ANNA KOVÁŘOVÁ

ORGANOVÝ FESTIVAL V KOŠICIACH

26 ročníkov košického Medzinárodného organového festivalu znamená už slušnú tradíciu. Stal sa postupom času organickou súčasťou košického hudobného života a každoročne akýmsi úvodom k vlastnej koncertnej sezóne. Ten tohtoročný MOF bol poznačený istou skromnosťou (podobne ako iné oblasti našej kultúry), najmä vo výbere sólistov. Skutočných osobností bolo ako šafránu a prevládal skôr priemer. Dramaturgia exponovala popri známych menách tvorcov i celý rad celkom nových objavov, no vo väčšine prípadov práve títo komponisti neznamenali nijaký zvláštny prínos, či obohatenie festivalu, niekedy skôr naopak. Presvedčili sme sa o tom hneď na úvodnom koncerte festivalu (**Herbert Manfred Hoffmann,** Nemecko - Dóm sv. Alžbety 17. IX.). Zazneli tu popri stáliciach organového repertoáru, Bachovi a Regerovi, diela J. P. Kellnera, J. H. Fiocca, N. J. Lemmensa a Camillo Schumanna. Z nich, hlavne posledné dve nesvedčili o najlepšom vkuse sólistu. O ňom sme, napokon, zapochybovali aj pri spôsobe prednesu Bacha (Toccata a fúga F dur) a Regera (Toccata a fúga e mol - E dur). Hoffman volil málo nápaditú a veľakrát preexponovanú registráciu, stierajúcu zrozumiteľnosť hudobného pradiva. Akustika Dómu so svojím dlhým doznievaním nabáda predsa len k väčšej ostražitosti pri voľbe registrov.

Hoffmann bol aj jedným zo sólistov ďalšieho koncertu MOF v Dome umenia (19. IX.). Tu hral so Štátnou filharmóniou Haydnov organový koncert C dur. Charakter skladby i spoluúčasť orchestra ho primäli k podstatne triezvejšej registrácii a vlastne až tu sme mohli oceniť sólistovu precíznu prstovú techniku a do značnej miery si napraviť dojem z jeho recitálu.

Náš organista - zakladateľ a damaturg MOF **Ivan Sokol** tu participoval na predvedení Koncertantnej partity pre organ a orchester op. 19 od Košičana Jozefa Podprockého. Skladba nezaznela už niekoľko rokov a je chvályhodné, že ani po tomto odstupe nestratila nič zo svojej sviežosti a zaujímavosti, ani napriek istej opatrnosti zo strany realizátorov. Zostavu sólistov druhého koncertu doplnil člen orchestra ŠF **Ján Hrubovčák** vo Wagenseilovom pozaunovom koncerte Es dur. Pozaunisti nemajú pre svoj nástroj na výber bohviekoľko dobrej literatúry a sú odkázaní na skladby druhoradých skladateľov - a medzi nich Wagenseil nepochybne patrí. Napriek rutinérskej konvenčnosti skladby podarilo sa Hrubovčákovi zaujať publikum svojím ušľachtilým tónom a veľmi muzikálnym prednesom.

Dirigent večera **Rudolf Geri** v jednotlivých sprievodoch, ale hlavne v záverečnej Beethovenovej 8. symfónii F dur opäť dokumentoval, ako silne je pod vplyvom interpetácie muzikálov, kde patrí k vyhľadávaným expertom. Symfonická hudba je však niečo celkom iné. Humorom prežiarenej Beethovenovej symfónii nesvedčí tvrdý, až nekultivovaný zvuk, zato by jej pristala presnejšia súhra a vyváženosť orchestrálnych skupín. Tanečné pohyby dirigenta možno v orchestrálnej "jame" nikomu nevadia, avšak na koncertnom pódiu pôsobia groteskne.

Tretí koncert MOF poľského organistu **Joachima Grubicha** v Dóme (23. IX.) s programom: Bach, Pachelbel, Surzyński, Sawa, Liszt som nenavštívil, ale neprišiel som o zážitok z jeho hry, lebo bol aj sólistom tretieho koncertu ŠFK v Dome umenia (26. IX.). Interpret skvele zahral sólový part Poulencovho koncertu g mol pre organ, sláčiky a tympany. Toto koncízne vystavané dielo, plné kontrastov a zaujímavých hudobných nápadov dáva sólistovi veľa príležitostí na uplatnenie svojej zvukovej fantázie i nástrojovej techniky. Všetkého z toho má Grubich nadostač a jeho zásluhou sa stal vlastne Poulenc umeleckým vyvrcholením večera. Dirigentom koncertu bol Belgičan **Alfred Walter.** V orchestrálnych skladbách programu: Mozartovej predohre k opere Titus a Mendelssohnovej 4. symfónii A-dur "Talianskej" sa prezentoval ako skúsený a kultivovaný majster taktovky, so zmyslom pre detail i pre rozvrhnutie veľkých plôch.

Druhou sólistkou tohto koncertu bola talianska organistka **Grazia Salvatori.** Hrala Brixiho organový koncert D dur pomerne nevýrazne, mdlo, i s občasnými "prešľapmi". Jej patril i záverečný recitál festivalu (30. IX.) v Dóme. Bohužiaľ, ani tu sa jej veľmi nedarilo: jednotvárna registrácia, nepresnosti, ale i pochybné dramatické "objavy" (napr. Mercadanteho Sinfonia Omaggio a V. Bellini) je vlastne potpouri z Belliniho operných melódií, navyše prednesená s opulentnou nabubrelosťou) dosť ubrali z hodnoty večera. Salvatori však nedokázala dať primeranú podobu ani notoricky známym organovým dielam (Frescobaldiho dve toccaty a najmä Bachova Passacaglia a fúga c mol). Na záver odzneli diela R. M. Helmschrotta v prevedení sólistky večera.

Poučenie z festivalu? Azda bude treba sprísniť výber interpetov, aby ich umelecké parametre dosahovali ozaj festivalovú úroveň a niekedy aj preosiať programovú ponuku. Tým sa azda dostane MOF opäť na požadovanú výšku. Košické obecenstvo si to rozhodne zaslúži, lebo prejavuje o podujatie stále záujem, hoci uprednostňuje navidomoči sólové koncerty v Dóme, oproti orchestrálnym v Dome umenia i keď tie sú pre muzikanta nepomerne zaujímavejšie.

ROMAN SKŘEPEK

PRAŽSKÝ VÝBĚR SA ROZLÚČIL SO STARÝM REPERTOÁROM

Bratislavským koncertom v Športovej hale na Pasienkoch, ktorý bol posledným v rámci turné po Slovensku, sa so starým repertoárom symbolicky rozlúčila rocková skupina Pražský výběr. Toto obnovené legendárne zoskupenie tzv. českej novej vlny bude totiž po sérii koncertov v Čechách i na Slovensku nahrávať nový album. Tento by už podľa jednej z vedúcich osobností skupiny - skladateľa, textára, klaviristu, speváka, podnikateľa a ex-poslanca Michaela Kocába - mal obsahovať čisto "umeleckú" hudbu, pretože časy socializmu, keď bol potrebný revoltujúci a prierazný underground, sú už vraj za nami. Na tomto koncerte však okolo štyritisíc divákov malo možnosť zrejme naposledy zažiť vystúpenie Pražského výběru takého, aký býval kedysi. V pôvodnom obsadení - Michael Kocáb (spev, klávesy), Michal Pavlíček (gitara), Vilém Čok (basgitarista) a Klaudius Kryšpín (bicie), obohatenom však o druhú gitaru Stanislava Jelínka, klávesy Petra Jelínka a kongá Jiřího Tomka. Skupina sa na začiatku osemdesiatych rokov do rockovej podoby pretransformovala z predchádzajúceho rovnomenného džezrockového zoskupenia, ktoré viedol absolvent hry na organ a kompozície na pražskej AMU - M. Kocáb. Spolu s osobitým gitaristom M. Pavlíčkom vytvoril autorský základ Pražského výběru, ktorého texty i sound sú bezpečne odlíšiteľné spomedzi množstva skupín obdobia novej vlny v Čechách i na Slovensku. Hudba je charakteristická pomerne zložitými melodickými štruktúrami (Kocábove krátke ostinátne syntetizérové motívy, či nespútané improvizácie M. Pavlíčka), prebiehajúcimi na pozadí údernej rockovej rytmiky i kontrastom vokálov jednotlivých členov skupiny s dôrazom na angažovaný text. Za dobu svojej strastiplnej existencie si skupina získala množstvo priaznivcov a stala sa priam kultovou. Naposledy vystúpila na koncertné pódium v roku 1991 a tento koncert je aj zachytený na albume Adieu C. A. Fanúšikov a priaznivcov tejto formácie teda správa o obnovení činnosti príjemne prekvapila, a tak nečudo, že Športová hala bola v nedeľu 13. októbra večer vypredaná.

Koncert sa začal legendárnou skladbou Hrabě X z prvého albumu Straka v hrsti, nahratého v roku 1982. Skupina však mala na pár rokov zakázanú činnosť a tak platňa vyšla až v roku 1988. Preto M. Kocáb aj poznamenal, že s každou pesničkou, ktorá odzneje, odchádza kus totality. V prvej časti vystúpenia sme mali možnosť počuť prevažne skladby z druhého albumu Výběr (1987). Známe hity ako Snaživec, Člověk bez talentu, či Tatrman, pripomenuli divákom a poslucháčom obdobie "komunistických bažín" - osemdesiate roky. Do druhej polovice sa koncert prehupol po asi desaťminútovom virtuóznom sóle bubeníka K. Kryšpína, ktorý potom s V. Čokom a s S. Jelínkom predviedol garážový rock Delírium tremens, známy z jeho sólovej kapely. Nuž, tu mi nedá nepoznamenať, že medzi kompozičnou úrovňou jeho a Kocábových skladieb je predsa len asi určitý kvalitatívny rozdiel... Potom už zazneli publikom nadšene prijaté staré známe skladby z prvého albumu - Na václavským Václaváku, Zubatá, S.O.S. a najmä Pražákům, těm je hej, ktorá bola na záver vytlieskaná ako prídavok.

Michael Kocáb ústredná postava Pražského výberu. Snímka P. Majer

Jedna etapa jestvovania formácie Pražský výběr sa teda skončila, avšak len preto, aby uvoľnila miesto ďalším projektom. Čo bude nasledovať, nevedia presne ani M. Kocáb a M. Pavlíček. Je však zrejmé, že tak ako doposiaľ, ich hudba bude vždy pútať pozornosť poslucháčov vďaka svojej originalite a významovej hĺbke. **SLAVOMÍR KREKOVIČ**

Nová motivácia v polyestetickej výchove

Nové možnosti komunikácie v Európe vytvárajú priestor pre vzájomné poznávanie, konfrontáciu i aplikáciu nových koncepcií a metód. V hudobno-pedagogickej praxi je i u nás známa koncepcia polyestetickej výchovy, reprezentovaná salzburgským Inštitútom pre integratívnu hudobnú pedagogiku a polyestetickú výchovu Vysokej školy "Mozarteum" a osobnosťou Prof. Wolfganga Roschera. Princíp tejto výchovy spočíva v spojení všetkých druhov umenia v pedagogickom procese. S praktickými ukážkami takýchto projektov Prof. Roschera, jeho asistentov Doc. Wolfganga Mastnaka a Dr. Christopha Khittla sa mala možnosť naša hudobno-pedagogická verejnosť zoznámiť na mnohých konferenciách poriadaných Asociáciou učiteľov hudby Slovenska a katedrami hudobnej výchovy učiteľských fakúlt na Slovensku, naposledy v rámci medzinárodnej konferencie Európskej asociácie pre hudobnú výchovu v máji t. r. v Prešove. Tieto kontakty sú však obojstranné i my máme možnosť a priestor prezentovať sa v Rakúsku, hudobné dielne Doc. Hatríka boli už predmetom pozornosti študentov a pedagógov salzburského "Mozartea" a autorka tohto príspevku tiež niekoľkokrát vystúpila s referátom na letných, či jesenných sympóziách polyestetickej výchovy.

Tohtoročné 15. sympózium pod názvom **"Reč umení - umenie reči, v zrkadle hudobného a umeleckého vzdelávania dnes"** sa konalo v polovici septembra v inšpirujúcom prostredí národného parku "Hohe Tauern" v Neukirchen am Großvenediger v kraji Salzburg. K ústrednej téme odzneli referáty, uskutočnili sa praktické dielne, scénické predstavenia, koncerty a výstavy výtvarných umelcov. Paralelne prebiehajúce prednášky poskytovali účastníkom sympózia široké možnosti výberu analýz danej témy z rôznych aspektov, v rôznych druhoch umenia, v rôznych geografických priestoroch i náboženstvách napr. Prof. Lech Kolago - Waršava: Integrácia a interpretácia. Problém vzťahu medzi literatúrou a hudbou z polyestetického hľadiska; Galia Melzer - Haifa - Izrael: Hudobná reč národov a náboženstiev; Prof. Oswald Panagl - Salzburg: Hudobnosť reči; Isabel Schnabel - Bergen - Holandsko: Cit v reči - reč citov a ďalšie.

Vrcholom celého sympózia boli hudobno scénické improvizácie "Babylon" pre hlasy, nástroje a projekciu v scénickom spracovaní, režijnom naštudovaní a dirigentskom vedení Wolfganga Roschera. Speváci, inštrumentalisti, výtvarníci so statickou a luminodynamickou diaprojekciou spojili hovorené a spievané slovo, inštrumentálnu improvizáciu do jedinečnej umeleckej montáže s diferencovanou deklamáciou starých textov z biblie (Genesis 11 Kapitola "Babylonská veža. Zmätenie jazykov") i spracovaných biblických textov autorov nášho storočia (Jorge Luis Borges, Dostojevskij, Rose Ausländer). V Roscherovom dirigentskom vedení, mimike tváre i pohybe tela bola "zašifrovaná" celá jeho predstava so všetkými zvukovými nuansami, synkopickými rytmami, niekde subtílnou inde zase expazívnou dynamikou, ktoré interprét zreteľne prečítal, i zrealizoval vo svojej predstave a produkcii. Výsledkom boli štvorčasťové zvukovo kontrastné, ale pritom kompaktné "babylonské improviázácie".

IRENA MEDŇANSKÁ

Dni starej hudby '96

Hudobný festival Dni starej hudby '96 začal 16. októbra koncertom v bratislavských Klariskách. Súčasťou jeho otvorenia bol seminár na Vysokej škole muzických umení k otázkam francúzskej čembalovej hudby obdobia baroka, na ktorom referoval francúzsky expert Pascal Dubreuil.

Hudobný festival s medzinárodnou účasťou pod názvom Dni starej hudby sa uskutočnil 16. až 21. októbra tohto roku v Bratislave. Usporiadateľmi podujatia sú Centrum starej hudby v Bratislave a RARA MUSICA v spolupráci s Hudobným múzeom SNM, Mestským kultúrnym strediskom, Hudobnou a tanečnou fakultou VŠMU a Centrom pre elektroakustickú a computerovú hudbu Slovenského rozhlasu.

Ako informovala na tlačovej besede v Bratislave prezidentka nadácie RARA MUSICA Alžbeta Rajterová, hosťami festivalu sú interpretačné špičky zo Slovenska i zo sveta. Zámerom podujatia je odhaľovanie skrytých hodnôt starej slovenskej hudby, ktorá má veľkú odozvu vo svete. Dôkazom toho bude aj koncert z tvorby Františka Xavera Budinského, ktorý mnohých prekvapí. Ďalej konštatovala, že usporiadateľom ide aj o ďalšie kontakty s mládežou. Preto v rámci podujatia sa uskutočnili tri sympóziá - na témy Interpretačné problémy čembalovej hudby, Hudobná minulosť a hudba dneška (spojené s koncertom) a Interpretácia liturgickej hudby prvej polovice 16. storočia.

Luciana Pavarotti so svojou priateľkou Nicolettou pozýva svojich priaznivcov na koktail za "púhych 39 750 českých korún"

Pavarotti za 39 000 Kč

Operného speváka Luciana Pavarottiho, ktorý sa 22. decembra tohto roku v sprievode orchestra opery českého Národného divadla predstaví českému publiku v športovej hale na pražskom Výstavišti, bude možné "vidieť" za 1250 korún, ale aj za 39 750 korún. Práve v tomto cenovom rozpätí sa totiž pohybuje cena vstupeniek, ktoré sa už začali predávať v sieti agentúry TicketPro. Kapacita športovej haly je 13 796 miest. V cene najdrahšej vstupneky je započítaná aj účasť na koktaile so vetoznámym tenoristom v Španielskej sále Pražského hradu.

Prešovská hudobná jeseň

V poradí už 31. ročník Prešovskej hudobnej jesene (PHJ) začal sa 16. 10. v tamojšej sále Čierneho Orla otváracím koncertom. V podaní komorného súboru Armonia Slovacca zo Žiliny, pod taktovkou Karola Kevického zazneli diela W. A. Mozarta, R. Gašparíka a Ch. F. Gounoda.

V rámci PHJ sa v Prešove uskutočilo ešte ďalších sedem koncertov. Lákadlom spomedzi nich bol husľový recitál Dalibora Karvaya (23. októbra) i vystúpenie prešovského telesa interpretujúceho starú dobovú hudbu - súboru Musica Historica. Jeho koncert venovaný muzikológovi Františkovi Matúšovi a skladateľovi Jurajovi Hatríkovi sa uskutoční 20. novembra.

Tohtoročnú PHJ zavŕši 4. decembra vystúpenie prešovských umelcov k Roku slovenskej hudby, ktoré bude spomienkou na hudobného skladateľa Antona Cígera. Uskutoční sa pri príležitosti 85. výročia jeho narodenia a 20. výročia smrti.

Akademická hudobná jeseň

Koncertom absolventov katedry hudobnej výchovy Pedagogickej fakulty Vysokej školy pedagogickej v Nitre začali sa 16. 10. v Nitrianskom múzeu podujatia Akademickej hudobnej jesene Tadeáša Salvu. Po štvrtýkrát si kultúrna verejnosť Nitrianskeho kraja pripomína život a dielo významného hudobného skladateľa, teoretika a pedagóga Tadeáša Salvu, ktorý roky pôsobil v Nitre. Popri otváracom koncerte pripravili organizátori z VŠPg ďalšie podujatia, na ktorých sa 30. októbra predstavili hudobní pedagógovia, profesionálni virtuózi a hudobníci, nitriansky rodák Peter Mikuláš (13. novembra), univerzitní pedagógovia z Hradca Králové (27. novembra) a ďalší interpreti. Vyvrcholením Akademickej hudobnej jesene Tadeáša Salvu bude galakoncert 11. decembra, na ktorom si milovníci vážnej hudby vypočujú Akademický dievčenský, mužský a maďarský spevácky zbor Vysokej školy pedagogickej v Nitre, spevácky zbor Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a spevácky zbor Cantantína z Nitry. Všetky koncerty sa v hudobnej sále Nitrianskeho múzea začínajú o 19.00 h.

„Populárna hudba do škôl"

Taliansky minister kultúry Wlater Veltroni predloží do konca februára 1997 návrh zákona, ktorým sa má napomôcť vyučovanie populárnej hudby, informuje denník Libération.

"Populárna hudba sa musí dostať do škôl a história Beatles sa musí stať vyučovacím predmetom", vyhlásil Walter Veltroni. Ďalej taliansky minister kultúry vysvetlil, že hlavným cieľom zákona je napomôcť vyučovaniu pop hudby, pomáhať hudobným skupinám s mladými ľuďmi a vybudovať nové priestory, dodal minister kultúry.

Walter Veltroni, bývalý filmový kritik, okrem iného zdôraznil, že je nutné vykonať viac na zníženie cien kompaktných platní (CD). V tomto zmysle talianska vláda schválila návrh zákona, podľa ktorého sa majú priťažiť sankcie proti ,pirátstvu' v tejto oblasti, uzatvára denník Libération.

Trnavské zborové dni

Pod záštitou ministra kultúry SR Ivana Hudeca otvorili 17. októbra 8. ročník Trnavských zborových dní.

V slávnostnom príhovore počas otvorenia festivalu na Trojičnom námestí generálny riaditeľ sekcie miestnej a národnostnej kultúry MK SR Dušan Mikolaj vysoko ocenil, že Trnavské zborové dni opätovne potvrdzujú bohaté a široké zázemie neprofesionálnych činností, ktoré na Slovensku sú v rôznych žánroch.

Tradícia zborov patrí k Trnave ako jej kostoly, povedal primátor mesta Štefan Bošnák. Na podujatí sa predstavilo šesť domácich zborov, z ostatných miest Slovenska Žilinský miešaný zbor, Cantica Societas z Vranova nad Topľou, Rozkvet z Prievidze a Colegium Cantus z Banskej Bystrice. Hosťom festivalu bol aj SLUK. Zo zahraničia pricestovali zbory Brača Kariča z Juhoslávie, Carmina Dacica z Rumunska, Cantus z Ukrajiny, komorný spevácky zbor Banchieri z Maďarska a Pěvecké združení Slezská Ostrava z Česka.

Podľa slov umeleckého riaditeľa festivalu, mestského zbormajstra Gabriela Kalapoša cieľom Trnavských zborových dní je stretnutie a prezentácia umeleckej práce zborov, ale aj zbližovanie ľudí prostredníctvom vzťahu k spevu. Podľa štatútu každý zbor bude koncertovať v dvoch kategóriách: chrámová hudba a svetská hudba. Pre dirigentov sú pripravené odborné semináre, diskusné kluby a stretnutia s renomovanými hudobníkmi.

O prvom multimediálnom CD P. Nagya

Jednu videokazetu, päť CD platní, dve muzikologické publikácie a kompletný súkromný fotoalbum - všetky tieto médiá by musel priaznivec známeho interpreta slovenskej pop-music Petra Nagya vlastniť, ak by chcel mať ucelenú informáciu o jeho doterajšom pôsobení a všetkých aktivitách. Cestu za informáciami si však fanúšik P. Nagya môže podstatne uľahčiť, ak vlastní prvý multimediálny CD nosič na Slovensku, ktorý vyšiel pod názvom Peter Nagy a jeho cesty. Tento CD-room ako perspektívnu techniku tretieho tisícročia predstavil v Košiciach jeho protagonista spolu so zástupcami tamojšej firmy KDK, kde nahrávka vznikla.

Kompaktná platňa, ktorú vytvorili v hudobnom multimediálnom vydavateľstve KDK za pol roka, obsahuje 9 celých videoklipov P. Nagya, 38 jeho skladieb v plnom znení a ďalších 154 ukážok piesní, 222 úplných textov piesní, 93 notových zápisov, 120 fotografií, 8 rozhovorov, zoznam a obsah všetkých albumov P. Nagya, citácie z jeho knihy MUSICROSS, ako aj všetky albumy a piesne Michaely Paštékovej.

Kompletná hudobná produkcia CD nosiča na počítači PC 486 trvá 4 hodiny a 18 minút. Jeho prehrávanie môže trvať aj podstatne dlhšie, pretože umožňuje užívateľovi interaktívne vstupovať do deja a na základe jeho otázok získať zaujímavé odpovede. Muzikofil sa napríklad z CD môže dozvedieť údaje zo životopisu a pôsobenia speváka, hudobníka a autora textov, ako aj menej známe informácie o kľúčových osobnostiach, s ktorými P. Nagy spolupracoval, jeho názory, zaujímavé črtepky zo spoločnosti hudobníkov a ďalšie prekvapenia. Prostredníctvom multimediálneho CD má P. Nagy vlastnú autorskú stránku, takzvanú Homepage na Internete, ktorú môže kedykoľvek aktualizovať.

Hudobné multimediálne vydavateľstvo KDK, ktoré ako divízny závod rovnomennej firmy vzniklo pred rokom, vydalo CD-room P. Nagy a jeho cesty, ktorého odporúčaná cena je 1599 Sk, v náklade 2000 kusov. V rámci projektu Cesty skupín a interpretov pripravuje multimediálny CD nosič skupiny Elán a Petra Lipu.

I. medzinárodný hudobný festival pod Tatrami

Cieľom I. medzinárodného hudobného festivalu Musica nobilis pod Tatrami, ktorý sa uskutočnil od 21. do 27. októbra, je oživiť hudobné dianie na vyššej medzinárodnej úrovni v regióne a zároveň pomôcť kultúrnej turistike. Uviedol to na tlačovej konferencii v Bratislave umelecký riaditeľ festivalu Marián Lapšanský a dodal, že hlavnou myšlienkou bolo usporiadanie alternatívneho festivalu oproti podobným, ktoré organizujú štátne inštitúcie.

Musica nobilis (Vznešená hudba) je podľa neho ojedinelé podujatie tohto druhu na Slovensku aj z toho dôvodu, že nie je finančne dotované z rozpočtu Ministerstva kultúry SR. Peniaze na jeho realizáciu sa podarilo získať od 23 sponzorov a bude stáť približne 500 000 korún. Organizuje ho celkovo šesť Mestských kultúrnych stredísk v mestách, kde sa koncerty festivalu uskutočnia - v Spišskej Novej Vsi, Levoči, Liptovskom Hrádku, Kežmarku, Poprade a vo Svite. Spoluorganizátorom podujatia je Nadácia Cyrila a Metoda so sídlom v Bratislave.

Počas festivalu sa divákom predstavili Peter Dvorský, Marián Lapšanský, Gustáv Beláček, Magdaléna Hájossyová, Jiří Bárta z Českej republiky, Anna Lorencová z Poľska, Jana Nagy-Juhászová z Rumunska a iní. Vyvrcholením bol záverečný koncert v Evanjelickom kostole v Poprade, zostavený z diel slovenských a svetových hudobných skladateľov. Posluchárskej verejnosti sa na ňom predstavil Bratislavský chlapčenský zbor, barytonista Martin Babjak za klavírneho sprievodu Daniela Buranovského.

P. Michalica v Košiciach

Diela velikánov hudobnej tvorby Antonia Vivaldiho, Wolfganga Amadea Mozarta, Ilju Zeljenku, Johannesa Brahmsa, Clauda Debussyho a ďalších predstavil na tradičnom Kafé koncerte v košickom Dome umenia popredný slovenský husľový virtuóz Peter Michalica. Sólistu na klavíri sprevádzala Dana Šašinová.

Posluchársky obľúbené Kafé koncerty, v rámci ktorých Štátna filharmónia Košice (ŠFK) predstavuje rôzne druhy hudobného umenia - komorné koncerty so sprievodným slovom, džezové večery, folkové posedenia a ďalšie, organizuje ŠFK v spolupráci s košickou firmou Justina už druhý rok. (Zo servisu TASR)

SLOVKONCERT

Koncerty a literárno-hudobné programy

4. 11. o 19.30
Kaviareň LD Mier
Jozef Podhoranský, violončelo
Ivan Gajan, klavír
Drobnosti majstrov

4. 11. 19.00
Nitrianske múzeum
Kvarteto Alexandra Moyzesa
J. Haydn, I. Zeljenka, F. Schubert

6. 11. 18.00
Sečovce, sála ZUŠ

7. 11. 19.30
Bardejovské kúpele, LD Astória

13. 11. 19.00
Číž, Spoločenská sála
Peter Michalica, husle
Dana Šašinová, klavír

6. 11. 8.30 Prešov - PKO
19.30 Prešov - PKO

7. 11. 10.00
Prešov - PKO
Alexandrovo kvarteto
Boccherini, Mozart, Čajkovskij, Dvořák, Fibich, Zeljenka

8. 11. 17.00
Výstavné a kongresové centrum Incheba
Poetický program Vlha v zanedbanej záhrade, alebo Dom na kopci
(k 60. narodeninám Vincenta Šikulu)

11. 11. 19.00
Dudince - Slovakotherma
Eva Šeniglová, Pavol Gábor, Robert Szücs, Milan Dubovský

13. 11. 19.30
Rajecké Teplice
Spoločenská sála
Gréta Švercelová, Pavol Gábor, Robert Szücs, Melódie k srdcu, výber z operných a operetných árií a duetov zo svetových spevoherných diel

16. 11. 19.00
Regionálne kultúrne stredisko Humenné

17. 11. 19.00
Komorný súbor Musa ludens

18. 11. 19.00 Vyšné Ružbachy
19. 11. 19.00 Žiar nad Hronom, Divadelná sála MsKS

20. 11. 19.30
Dolný Kubín, rím. kat. kostol
Rajmund Kánoni, akordeón
Boris Lenko, akordeón
J. S. Bach, Soler, Lundquist, Precz, Olczak, Piazolla, Trojan

25. 11. 19.00
Bojnice, Kaviareň LD Mier
Peter Michalica, husle
Dana Šašinová, klavír
Stretnutie s Petrom Michalicom

27. 11. 19.00
Topoľčany, Koncertná sála ZUŠ
Magdaléna Blahušiaková, soprán
Blanka Juhaňáková, klavír
Musorgskij, Dvořák, Boito, Mascagni, Ponchielli

Štátny komorný orchester Žilina

november

štvrtok 7. 11. 1996 o 19.00 h
Dom umenia Fatra, Žilina
Abonentný koncert ŠKO Žilina
Burlas: Planctus pre sláčikový orchester
Krajčí: Tri bagately pre zobcovu flautu a sláčiky
Mozart: Haffnerova serenáda KV 250
Juraj KOREC, zobcová flauta
Marie GAJDOŠOVÁ, husle
Dirigent:
Leoš SVÁROVSKÝ

nedeľa 10. 11. 1996 o 10.30 h
Dom umenia Fatra, Žilina
Nedeľné matiné pre rodičov s deťmi
KEĎ PRÍRODA IDE SPAŤ
o priateľstve hudby s prírodou
Scénar: Jana Tarinová a Karol Kevický
Účinkujú:
členovia a sólisti ŠKO Žilina
Jana TARINOVÁ, moderovanie
Dirigent:
Karol Kevický
Na koncerte odznejú diela Vivaldiho, Haydna, Respighiho, Beethovena, Saint-Saensa a i.

štvrtok 21. 11. 1996 o 19.00 h
Dom umenia Fatra, Žilina
Komorný abonentný koncert
Organový polorecitál
Marián MUŠKA, organ
Krška: Requiem pre sóla, dva zbory a organ
Jana ŽIAČIKOVÁ, soprán
Jana MASARYKOVÁ, alt
Michal ŽELONKA, tenor
František MALATINEC, bas
MIEŠANÝ ZBOR BRATISLAVSKÝCH UČITEĽOV

KOMORNÝ ZBOR CIRKEVNÉHO KONZERVATÓRIA V BRATISLAVE
Dirigent:
Milan KOLENA

nedeľa 24. 11. 1996 o 19.30 h
Slovenský rozhlas Bratislava - Štúdio 2
18. ročník festivalu NOVÁ SLOVENSKÁ HUDBA
Didi: Mojim deťom - suita pre komorný orchester
Krajčí: Tri bagately pre zobcovú flautu a sláčikový orchester
Dibák: Koncert pre bicie nástroje a komorný orchester
Burlas: Planctus pre sláčikový orchester
Cikker: Spomienky Op. 25
Juraj KOREC, zobcová flauta
Libor CABEJŠEK, bicie
Dirigent:
Leoš SVÁROVSKÝ

utorok 26. 11. 1996 o 19.00 h
Dom umenia Fatra, Žilina
Abonentný koncert ŠKO Žilina
Mozart: Hudobný žart
Rodrigo: Concierto de Aranguez
Dvořák: Sláčiková serenáda e mol
Carles TREPAT, gitara (Španielsko)
Dirigent:
Leoš SVÁROVSKÝ

streda 27. 11. 1996 o 19.30 h
Spoločenský dom - Topoľčany
Koncert ŠKO Žilina
Mozart: Hudobný žart
Rodrigo: Concierto de Aranguez
Dvořák: Sláčiková serenáda e mol
Carles TREPAT, gitara (Španielsko)
Dirigent:
Leoš SVÁROVSKÝ

KONKURZY

Riaditeľ Slovenskej filharmónie v Bratislave, vypisuje konkurz do Slovenského filharmonického zboru do hlasových skupín: - soprán, - alt, - tenor, - bas.

Požadované vzdelanie: Konzervatórium, alebo VŠMU.

Konkurz sa uskutoční 26. 11. 1996 o 13.30 h v skúšobni SFZ, Bratislava-Reduta, Medená 3, 1. posch. Prihlášky so životopisom prijíma a informácie poskytuje personál. ref. SF, Medená 3, 816 01 Bratislava. Podmienky konkurzu oznámime prihláseným uchádzačom písomne.

Generálna riaditeľka Stredoslovenského štátneho divadla vypisuje konkurz na voľné miesta v Štátnej opere Banská Bystrica:

Sólo	všetky hlasové skupiny
Zbor	všetky hlasové skupiny
Orchester	husle - tutti
	lesný roh
	viola
Balet	sólo a zbor

Prihlášky so životopisom posielajte na adresu: Stredoslovenské štátne divadlo, Štátna opera Banská Bystrica, Národná 11, 974 73 Banská Bystrica, najneskôr do 30. 11. 1996. Bližšie informácie obdržíte písomne na základe prihlášky.

Štátna filharmónia Košice

(NOVEMBER - DECEMBER)

7. XI. o 19.00 h Dom umenia
W. A. MOZART - Koncertantná symfónia pre husle, violu a orchester Es dur
A. BRUCKNER - Symfónia č. 3 B dur
STANISLAV MACURA, dirigent ČR
IGOR KARŠKO, husle
ALEXANDER BESA, viola ČR

14. XI. o 19.00 h Dom umenia
R. WAGNER - Rienzi, predohra
L. van BEETHOVEN - Koncert pre klavír a orch. č. 5 Es dur
J. BRAHMS - Symfónia č. 3 F dur
URS SCHNEIDER, dirigent Švajčiarsko
JIŘÍ KOLLERT, klavír ČR

21. XI. o 19.00 h Dom umenia
KONCERT V RÁMCI FESTIVALU SAKRÁLNEHO UMENIA
O. HEMERKA - Žalm 150
G. B. PERGOLESI - Stabat Mater
A. HONNEGER - Symfónia č. 3 "Liturgická"
STANISLAV MACURA, dirigent ČR
MICHAELA HAUSOVÁ, soprán
DENISA ŠLEPKOVSKÁ, alt

25. XI. o 19.00 h foyer Domu umenia
KAFÉ KONCERT V SPOLUPRÁCI s fy JUSTINA
KOŠICKÝ SALÓNNY ORCHESTER
spieva: MICHAELA HAUSOVÁ

1. XII. o 18.30 h Evanjelický kostol
ORGANOVÝ KONCERT
J. S. BACH - výber z organových skladieb
P. RÚFUS - MODLITBIČKY
IVAN SOKOL, organ
PETER RAŠEV, recitácia

ZÁJAZDY
27. XI. koncert v PKO Prešov
ŠFK diriguje Jeannot Weimerskirch (Luxembursko)
sólista: Mark Bettendorf, klavír (Luxembursko)
PROGRAM: B. SMETANA - Vltava
E. H. GRIEG - Klavírny koncert a mol
1. až 5. XII. - turné Luxembursko (s dirigentom J. Weimerskirchom)

AP projekt, s. r. o.
usporiada v rámci umeleckého festivalu Reformačné dni '96

TRI ORGANOVÉ KONCERTY

Sobota, 9. novembra 1996, o 16.00 h **Hudobná sieň bratislavského hradu**
MATTHIAS JACOB (Nemecko)
Program: Georg Böhm, Johann Sebastian Bach, Olivier Messiaen, Francois Couperin, Felix Mendelssohn Bartholdy
Spoluorganizátor: Evanjelický cirkevný zbor a. v. Bratislava
Dobrovoľné vstupné pre Fond cirkevnej hudby

Streda, 13. novembra 1996, o 18.00 h, **Evanjelický kostol Bratislava - Prievoz, Radničné námestie 2 (spoje 34, 216, 218, 220)**
JÁN VLADIMÍR MICHALKO
Hosť: Albert HRUBOVČÁK - trombón
Program: Johann Sebastian Bach, Johann Gottfried Walther, Franz Schmidt, Ľudovít Rajter
Spoluorganizátor: Evanjelický cirkevný zbor a. v. Bratislava-Prievoz
Dobrovoľné vstupné pre Zborovú diakoniu

Nedeľa, 17. novembra 1996, 16.00 h **Evanjelický kostol Svätej Trojice Bratislava-Petržalka, Strečnianska 15 (spoje 21, 38, 43)**
ANNA PREDMERSKÁ-ZÚRIKOVÁ
Hosť: Hana ŠTOLFOVÁ-BANDOVÁ - spev
Program: Heinrich Schütz, Johann Sebastian Bach, César Franck a ďalší
Spoluorganizátor: Evanjelický cirkevný zbor a. v. Bratislava-Petržalka
Dobrovoľné vstupné pre Nadáciu Jozefa Juráša

ŠTÁTNA OPERA, Banská Bystrica

november

4. 11. pondelok 18.30 (2,15 h)
Divadlo J. G. Tajovského Zvolen činohra
Peter Kováčik
SLOVENSKÁ RAPSÓDIA / HOSTINEC POD ZELENÝM STROMOM

5. 11. utorok 18.30 (3 h)
Giuseppe Verdi NABUCCO
Opera v štyroch dejstvách

9. 11. sobota 18.30 (3 h)
P. I. Čajkovskij EUGEN ONEGIN
Lyrické scény v troch dejstvách
Taťjana - Tatiana NIKOLOVÁ (Bulharsko)
Onegin - Šimon SVITOK
Gremin - Vladimír KUBOVČÍK (SND)
Predstavenie v sólistickom obsadení zahraničného zájazdu vo Švajčiarsku v dňoch 14. až 18. 11. 1996

21. 11. štvrtok 18.30 (60 min.)
Juraj Beneš SKAMENENÝ
Opera v jednom dejstve
Predstavenie pred odchodom na XVIII. ročník festivalovej prehliadky NOVÁ SLOVENSKÁ HUDBA V RÁMCI ROKU SLOVENSKEJ HUDBY - Nová scéna Bratislava - 24. 11. 1996

26. 11. utorok 18.30 (2,40 h)
Giuseppe Verdi LA TRAVIATA
Opera v troch dejstvách

28. 11. štvrtok 18.30 (2 h)
Ilja Zejlenka BÁTORYČKA
Operná smutnohra v dvoch dejstvách

30. 11. sobota 18.30 (2,5 h)
Otto Nicolai VESELÉ PANIČKY WINDSORSKÉ
Opera v troch dejstvách

ZÁJAZDY:
16. 11. o 20.00
P. I. Čajkovskij EUGEN ONEGIN Švajčiarsko - Vevey
17. 11. o 20.00
P. I. Čajkovskij EUGEN ONEGIN Švajčiarsko - Zug
24. 11. o 19.00
J. Beneš SKAMENENÝ Nová scéna Bratislava
29. 11. o 11.00
E. Suchoň ČARODEJNÁ NOC - Zvolen

Ministerstvo kultúry SR vypisuje konkurz na obsadenie funkcie

riaditeľa Slovenskej filharmónie v Bratislave

Predpoklady:

VŠ vzdelanie, vek nad 35 rokov, rozhľadenosť v oblasti hudobnej kultúry, aktívna znalosť aspoň jedného svetového jazyka, organizačné a riadiace schopnosti.

Prihlášku doloženú osobným dotazníkom, vlastnoručne napísaným životopisom a kópiou dokladu o dosiahnutom vzdelaní prijíma personálny odbor Ministerstva kultúry SR, Dobrovičova 12, 813 31 Bratislava najneskôr do 14 dní po zverejnení konkurzu. Prihlášku bez požadovaných dokladov MK SR nebude akceptovať.

OPRAVA

V 18. čísle HŽ vinou tlačiarne v článku SFZ v programoch európskych letných hudobných festivalov vypadlo posledné slovo "nevšednú tvorbu". Autorom článku je Marián Bulla. V 19. čísle na str. 8 chýba meno autorky článku Koncert z tvorby E. Suchoňa. Autorka textu i fotografie je D. Jakubcová. Súčasne sa ospravedlňujeme aj za tlačové chyby.

PRÍRUČKA, KTORÁ BY VÁM NEMALA CHÝBAŤ!!!

HUDOBNÝ FOND PONÚKA SLOVENSKÝ HUDOBNÝ ADRESÁR 1996
(umelci, súbory, vydavateľstvá, školy, inštitúcie, rock, pop. jazz atď.)
cena: 70,- Sk
predaj:
Požičovňa a notový archív, Medená 29, 811 02 Bratislava, tel./fax: 07/533 26 45
Predajňa hudobnín, Šustekova 23, 851 04 Bratislava tel.: 07/81 91 26.

HUDOBNÝ ŽIVOT - dvojtýždenník. Vydáva Slovenská hudobná únia v Bratislave vo Vydavateľstve BELIMEX, s. r. o., Husova 7, 831 01 Bratislva, tel./fax: 07/37 71 51. Šéfredaktor: Dr. Marián Juríк, technická redaktorka Eva Zemánková. Redakcia: Katarína Žigová (jazyková redaktorka), Alexandra Schmidtová (muzikológia), Slavomír Krekovič (pop, rock, jazz). Adresa redakcie: 811 08 Bratislava, Špitálska 35. Tel./fax: 07/36 83 06, 36 12 51. Tlačia Nitrianske tlačiarne, a. s., 949 01 Nitra. Rozširuje Prvá novinová spoločnosť. Ústredná expedícia tlače, Pribinova 25, 813 81 Bratislava. Objednávky na predplatné prijíma redakcia časopisu a PNS. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. Podávanie novinových zásielok povolené RPP BA - Pošta BA 12, dňa 23. 9. 1993 t. j. 102/03. Indexové číslo 49215